

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, өзара сақтандыру қоғамдарының және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылғы 28 маусымдағы № 149 қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2013 жылы 05 қыркүйекте № 8596 тіркелді.

Ескерту. Тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2024 № 85 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

"Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабы 6-тармағының 2) тармақшасына, "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ережесін және құрылымын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1271 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы ереженің 19-тармағының екінші бөлігі төртінші абзацының 12) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен

1. Қоса беріліп отырған Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, өзара сақтандыру қоғамдарының және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулық бекітілсін.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2024 № 85 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. "Жалпы сақтандыру" және "өмірді сақтандыру" салаларындағы сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2008 жылғы 28 қарашадағы № 97 қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 5421 тіркелген, 2008 жылғы 31 желтоқсанда "Заң газеті" газетінде № 197 (1423) жарияланған) күші жойылды деп танылсын.

3. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, өзара сақтандыру қоғамдарының және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулық

Ескерту. Нұсқаулық жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2024 № 85 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, өзара сақтандыру қоғамдарының және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулық (бұдан әрі – Нұсқаулық) "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабы 6-тармағының 2) тармақшасына, "Сақтандыру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Сақтандыру қызметі туралы заң) 52-3-бабына, "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ережесін және құрылымын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1271 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы ереженің 19-тармағының екінші бөлігі төртінші абзацының 12) тармақшасына, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірленді және онда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, өзара сақтандыру қоғамдарының және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары филиалдарының (бұдан әрі – сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары) бухгалтерлік есепті жүргізуін нақтылайды.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. Нұсқаулықта Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде, "Сақтандыру қызметі туралы", "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы", "Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасының заңдарында және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарында көзделген ұғымдар пайдаланылады.

3. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, өзара сақтандыру қоғамдары және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдары (бұдан әрі – сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары) бухгалтерлік есепті жүргізген кезде "Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына, өзара сақтандыру қоғамдарына және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдарына арналған бухгалтерлік

есептің үлгі шот жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне бухгалтерлік есепті жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 251 қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 16390 болып тіркелген) сәйкес шоттар қолданылады.

Клиенттердің сақтандыру ұйымдарының инвестициялық басқаруындағы активтерінің бухгалтерлік есебін жүргізу кезінде "Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына, өзара сақтандыру қоғамдарына және Қазақстан Республикасының бейрезидент - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының филиалдарына арналған бухгалтерлік есептің үлгі шот жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне бухгалтерлік есепті жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 251 қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 16390 болып тіркелген) сәйкес баланстан тыс шоттар қолданылады.

4. Бухгалтерлік есепті жүргізуді регламенттейтін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының ішкі құжаттарында көзделген тәртіпте "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының талаптарына қайшы келмейтін бөлікте қосымша бухгалтерлік жазбаларды жасауға рұқсат етіледі.

Шетел валютасындағы операциялардың сомасын валюталық позицияның шоттарын және шетел валютасының контр құнын пайдалана отырып көрсетуге рұқсат етіледі. Сыйақы түріндегі кіріс пен шығыс "Қаржы құралдары" 9 (IFRS) халықаралық қаржылық есептілік стандартына сәйкес пайыздың тиімді мөлшерлемесі әдісін пайдалана отырып танылады.

1-бөлім. Қаржы құралдары мен аффинирленген бағалы металдардың бухгалтерлік есебі

2-тарау. Бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебі

1-параграф. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды есепке алу

5. "Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар" санатына сыныпталған борыштық бағалы қағаздарды сатып алған кезде (мәміле бойынша шығыннан тұратын сатып алу құнына) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) авансты брокерге аударған кезде:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу

Кт	1060 61	Ағымдағы шоттағы ақшалай қаражат (зейнетақы активтері) (инвестициялық шот);
----	---------	---

2) мәміле бойынша шығынды ескере отырып, сатып алынған борыштық бағалы қағаздың таза құнына (оның номиналды құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

3) борыштық бағалы қағазды сатып алуға байланысты шығынды қамтитын сыйлықақы сомасына:

Дт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

4) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
Кт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) алдыңғы ұстаушылар есептеген сыйақы сомасына:

Дт	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

6) борыштық бағалы қағаздарды сатып алу бойынша мәміле сомасы (мәміле бойынша шығынды ескере отырып) олардың әділ құнынан асып кеткен жағдайда:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан шығыс
Кт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны

		бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

7) борыштық бағалы қағаздарды әділ құны олардың сатып алу бойынша мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда:

Дт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан кіріс.

6. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйақыны есептеген кезде ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен есептелген сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс.

7. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы кезінде ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйлықақы амортизациясының сомасына:

Дт	7310 02	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты шығыс
Кт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) дисконттың (жеңілдіктің) амортизациясы сомасына:

--	--	--

Дт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	6110 03	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясына байланысты кіріс.

8. Нұсқаулықтың 6 және 7-тармақтарына сәйкес сыйақы және сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер борыштық бағалы қағаздардың әділ құны олардың есептік құнынан жоғары болса:

Дт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Кт	6150 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздардың құны өзгеруінен кіріс ;

егер борыштық бағалы қағаздардың есептік құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт	7470 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздардың құны өзгеруінен шығыс
Кт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету;

борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын есептелетін оң немесе теріс түзету сомасына:

Дт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету

Кт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету.
----	---------	---

9. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын, құны валюталардың айырбастау бағамы бойынша шетел валютасында көрсетілген борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

валюталардың айырбастау бағамы ұлғайған кезде оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

бір мезгілде, теріс бағам айырмасының сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету;

валюталардың айырбастау бағамы теріс бағамдық айырма сомасына азайған кезде:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
----	---------	--

Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы;

бір мезгілде, оң бағам айырмасының сомасына:

Дт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс.

10. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша эмитенттен есептелген сыйақы алған кезде алынған сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы.

11. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды сату кезінде Нұсқаулықтың 6, 7 және 9-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (

жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен және борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
Кт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері;

3) борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы;

4) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасы олардың есептік құнынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кіріс;

5) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздардың есептік құны оларды сату бойынша жасалған мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда айырма сомасына:

--	--	--

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан шығыс
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері.

12. Эмитент өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды өтеген кезде Нұсқаулықтың 6, 7 және 9-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен және борыштық бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланғаннан кейін мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

эмитенттен түскен ақша сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы.

2-параграф. Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды есепке алу

13. "Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" санатына сыныпталған борыштық бағалы қағаздарды сатып алу кезінде (мәміле бойынша шығынды қамтитын сатып алу құнына) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) брокерге авансты аудару кезінде:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1060 61	Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақшалай қаражат (зейнетақы активтері);

2) мәміле бойынша шығынды ескере отырып, сатып алынған борыштық бағалы қағаздың таза құнына (оның номиналдық құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке
----	---------	--

		алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

3) борыштық бағалы қағазды сатып алуға байланысты шығынды қамтитын сыйлықақы сомасына:

Дт	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

4) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт
	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) алдыңғы ұстаушы есептеген сыйақы сомасына:

Дт	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу.

14. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен сыйақыны есептеген кезде есептелген сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс.

15. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен сыйлықақыны немесе дисконтты (жеңілдікті) амортизациялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйлықақы амортизациясының сомасына:

Дт	7310 02	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты шығыс
Кт	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) дисконт (жеңілдік) амортизациясы сомасына:

Дт	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт
	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	6110 03	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясына байланысты кіріс.

16. Нұсқаулықтың 14 және 15-тармақтарына сәйкес сыйақыны және сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясын есептегеннен кейін басқа жиынтық кіріс

арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер борыштық бағалы қағаздардың әділ құны олардың есептік құнынан жоғары болса:

Дт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв;

егер борыштық бағалы қағаздардың есептік құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету;

борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын есептелген оң немесе теріс түзету сомасына:

Дт	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету

	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету.
--	---------	--

17. Эмитенттен басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

алынған сыйақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы.

18. Нұсқаулықтың 14, 15 және 16-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен және борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды сатқан кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт

	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

3) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

4) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасы олардың есептік құнынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кіріс;

5) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздардың есептік құны оларды сату бойынша жасалған мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан шығыс
Кт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері

	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;
--	---------	--

6) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалаудан кіріс сомасына:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	6150 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша кіріс;

7) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалаудан шығыс сомасына:

Дт	7470 06	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша шығыс
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв.

19. Эмитент Нұсқаулықтың 14, 15 және 16-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен және борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздар эмитентінен түскен ақша сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке

		алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;
--	--	---

2) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалаудан кіріс сомасына:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	6150 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша кіріс;

3) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалаудан шығыс сомасына:

Дт	7470 06	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша шығыс
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв.

3-параграф. Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды есепке алу

20. Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сатып алу кезінде (мәміле бойынша шығынды қамтитын сатып алу құнына) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) брокерге авансты аудару кезінде:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) мәміле бойынша шығынды ескере отырып, сатып алынған борыштық бағалы қағаздың таза құнына (оның номиналдық құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

3) борыштық бағалы қағазды сатып алуға байланысты шығынды қамтитын сыйлықақы сомасына:

Дт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

4) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) алдыңғы ұстаушы есептеген сыйақы сомасына:

Дт	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

б) борыштық бағалы қағаздарды сатып алу бойынша мәміле сомасы (мәміле бойынша шығынды қамтитын сатып алу құны) олардың әділ құнынан асып кеткен жағдайда:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан шығыс
Кт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
		Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып

	2020 02	алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

7) борыштық бағалы қағаздардың әділ құны оларды сатып алу жөніндегі мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда:

Дт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан кіріс.

21. Ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйақыны есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс.

22. Ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйлықақыны немесе дисконтты (жеңілдікті) амортизациялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйлықақы амортизациясы сомасына:

Дт	7310 02	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты шығыс
Кт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып

		алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) дисконттың (жеңілдіктің) амортизациясы сомасына:

Дт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	6110 03	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясына байланысты кіріс.

23. Құны валюталардың айырбастау бағамы бойынша шетел валютасында көрсетілген, амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

бір мезгілде, теріс бағам айырмасының сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
----	---------	--

Кт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

2) теріс бағам айырмасының сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

бір мезгілде, оң бағам айырмасының сомасына:

Дт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс.

24. Эмитент амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

төленген сыйақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
----	------	-------------------------------------

Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы.

25. Нұсқаулықтың 21 және 22-тармақтарына сәйкес сыйақы және сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

2) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

3) амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері

	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

4) амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасы олардың есептік құнынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кіріс;

5) амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздардың есептік құны оларды сату бойынша жасалған мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан шығыс
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері.

26. Эмитент Нұсқаулықтың 21 және 22-тармақтарына сәйкес сыйақы және сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын борыштық бағалы қағаздарды өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

борыштық бағалы қағаздар эмитентінен түскен ақша сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері.

4-параграф. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздарды есепке алу

27. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздарды орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) орналастырылған борыштық бағалы қағаздың таза құнына (шығындарды ескере отырып) (оның номиналды құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар;

2) борыштық бағалы қағазды сатып алуға байланысты шығынды қамтитын сыйлықақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	4030 09	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы;

3) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	4030 08	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша дисконт
Кт	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар.

28. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйақыны ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен есептеу кезінде сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7310 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыс
Кт	3380 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы.

29. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздар бойынша ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйлықақы амортизациясының сомасына:

Дт	4030 09	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы
Кт	6110 02	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты кіріс;

2) дисконттың (жеңілдіктің) амортизация сомасына:

Дт	7310 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыс

Кт	4030 08	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша дисконт.
----	---------	---

30. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны өтеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

төленген сыйақы сомасына:

Дт	3380 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

31. Ұйым айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздарды Нұсқаулықтың 28 және 29-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйақы және дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін өтеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

төленген ақша сомасына:

Дт	3380 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы
	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

32. Ұйым бұрын айналысқа шығарған борыштық бағалы қағаздарды Нұсқаулықтың 28 және 29-тармақтарына сәйкес сыйақы және сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін сатып алған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	4030 09	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы
Кт	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар;

2) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар
Кт	4030 08	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша дисконт;

3) борыштық бағалы қағаздарды сатып алу бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	3380 01	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы
	4030 10	Сатып алынған бағалы қағаздар
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

4) борыштық бағалы қағаздарды сатып алу бойынша жасалған мәміле сомасы олардың есептік құнынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан шығыс

Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;
----	------	--------------------------------------

5) есептік құны борыштық бағалы қағаздарды сатып алу бойынша жасалған мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	4030 10	Сатып алынған бағалы қағаздар
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан кіріс.

33. Ұйым айналысқа шығарған, бұрын сатып алынған борыштық бағалы қағаздар өткізілген жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) өткізілген борыштық бағалы қағаздар сомасына (олардың номиналдық құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	4030 10	Сатып алынған бағалы қағаздар;

2) сыйлықақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	4030 09	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы;

3) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	4030 08	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша дисконт
Кт	4030 07	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар.

5-параграф. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған үлестік бағалы қағаздарды есепке алу

34. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) брокерге авансты аудару кезінде:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) мәміле бойынша шығынды ескере отырып, сатып алынған үлестік бағалы қағаздың таза құнына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері

	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

3) үлестік бағалы қағаздарды сатып алу жөніндегі мәміле сомасы олардың әділ құнынан асып кеткен жағдайда:

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

4) үлестік бағалы қағаздардың әділ құны оларды сатып алу жөніндегі мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан кіріс.

35. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын және басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздар бойынша тиесілі дивидендтерді есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

--	--	--

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6120	Дивидендтер бойынша кіріс.

36. Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын сатып алынған үлестік бағалы қағаздарды ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздар бойынша:

егер үлестік бағалы қағаздардың әділ құны олардың есептік құнынан жоғары болса:

Дт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Кт	6150 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздардың құны өзгеруінен кіріс ;

егер үлестік бағалы қағаздардың есептік құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт	7470 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздардың құны өзгеруінен шығыс
Кт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету;

үлестік бағалы қағаздардың әділ құнын есепке алынатын оң немесе теріс түзету сомасына:

Дт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;

2) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздар бойынша:

егер үлестік бағалы қағаздардың әділ құны олардың есептік құнынан жоғары болса:

Дт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв;

егер үлестік бағалы қағаздардың есептік құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету;

үлестік бағалы қағаздардың әділ құнын есептелетін оң немесе теріс түзету сомасына

:

Дт	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету.

37. Эмитент өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша

есепке алынатын үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс.

38. Эмитент өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды сатқан немесе сатып алған кезде, Нұсқаулықтың 36-тармағына сәйкес үлестік бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды әділ құны бойынша жинақталған оң қайта бағалау сомасына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;

2) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды әділ құны бойынша жинақталған теріс қайта бағалау сомасына:

		Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны
--	--	---

Дт	1120 05	бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

3) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

4) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасы олардың есептік құнынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат

Кт	6280 09	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан кіріс;
----	---------	--

5) өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздардың есептік құны оларды сату бойынша жасалған мәміле сомасынан асып кеткен жағдайда, айырма сомасына;

Дт	7470 10	Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

б) басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздардың әділ құнын қайта бағалаудан кіріс сомасына:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	5610	Есепті жылдағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян);

7) басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын үлестік бағалы қағаздардың әділ құнын қайта бағалаудан шығыс сомасына:

Дт	5610	Есепті жылдағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян)
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв.

6-параграф. Сатып алынған бағалы қағаздарды санаттар бойынша қайта сыныптауды есепке алу

39. Нұсқаулықтың 6, 7, 9, 14 және 15-тармақтарына сәйкес сыйақы есептелгеннен кейін, сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясынан кейін, қайта сыныпталатын бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан кейін бағалы қағаздарды "басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" және "өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар" санаттарынан "амортизацияланған құны

бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" санатына қайта сыныптау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) бағалы қағаздардың номиналды құнына:

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

2) бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы;

3) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы

	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;
--	---------	---

4) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт
	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
Кт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) әділ құны бойынша бағалы қағаздарды оң қайта бағалау сомасына:

Дт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;

6) әділ құны бойынша борыштық және үлестік бағалы қағаздарды теріс қайта бағалау сомасына:

Дт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету

Кт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	2020 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

бір мезгілде,

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Дт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв.

40. Нұсқаулықтың 21 және 22-тармақтарына сәйкес сыйақы есептелгеннен кейін, қайта сыныпталатын бағалы қағаздардың сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясынан кейін бағалы қағаздарды "амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" санатынан "басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" және "өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар" санатына қайта сыныптау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) борыштық бағалы қағаздардың номиналды құнына:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

2) борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы;

3) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;
Кт	1130 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2020 03	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

4) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1130 02	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
		Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, сатып

	2020 02	алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;
Кт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт
	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт
	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) әділ құны бойынша борыштық және үлестік бағалы қағаздарды оң қайта бағалау сомасына:

Дт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;
	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
Кт	6150 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар құнының өзгеруінен кіріс
	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв;

6) әділ құны бойынша борыштық және үлестік бағалы қағаздарды теріс қайта бағалау сомасына:

Дт	7470 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар құнының өзгеруінен шығыс
	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке

		алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв;
Кт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	1140 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету.

41. Нұсқаулықтың 14 және 15-тармақтарына сәйкес сыйақы есептелгеннен кейін, сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясынан кейін, қайта сыныпталатын бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан кейін бағалы қағаздарды " басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар" санатынан "өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар" санатына қайта сыныптау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) бағалы қағаздардың номиналды құнына және үлестік бағалы қағаздардың есептік құнына:

Дт	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері;

2) борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы
Кт	1270 01	Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс

	1270 04	Алдыңғы ұстаушылар бағалы қағаздар бойынша есептеген сыйақы;
--	---------	--

3) амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт	1120 03	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы
Кт	1140 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы
	2030 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша сыйлықақы;

4) амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1140 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт
	2030 02	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;
Кт	1120 02	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша дисконт;

5) әділ құны бойынша борыштық бағалы қағаздарды оң қайта бағалау сомасына:

Дт	1120 04	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;
Кт	1140 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету
	2030 04	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету;

6) әділ құны бойынша борыштық бағалы қағаздарды теріс қайта бағалау сомасына:

		Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке
--	--	--

Дт	1140 05	алынатын қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
	2030 05	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету
Кт	1120 05	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету.

42. Бұрын 5440 "Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв" баланстық шотында көрсетілген кіріс немесе шығыс сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) оң айырма болған кезде:

Дт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв
Кт	6150 03	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша кіріс

2) теріс айырма болған кезде:

Дт	7470 06	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша шығыс
Кт	5440	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв.

7-параграф. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын, сатып алынған бағалы қағаздардың және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздардың құнсыздануы кезіндегі есепке алу

43. Күтілетін кредиттік зиянға арналған резервтер (провизиялар) құру (ұлғайту) кезінде әрбір есепті күнге мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7440 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар
----	---------	---

		бойынша резервтерді (провизияларды) қалыптастыру бойынша шығыс
Кт	1290 23	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері бойынша резервтер (провизиялар)
	5480	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша күтілетін және қолда бар кредиттік зиянға арналған бағалау резервтері (провизиялар).

44. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша күтілетін кредиттік зиянға арналған резервтер (провизиялар) азайған (жойылған) кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1290 23	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері бойынша резервтер (провизиялар)
	5480	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша күтілетін және қолда бар кредиттік зиянға арналған бағалау резервтері (провизиялар)
Кт	6240 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кіріс.

45. Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздарды құрылған резервтер (провизиялар) есебінен баланстан есептен шығарған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1290 23	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері бойынша резервтер (провизиялар)
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері.

46. Эмитент алдыңғы кезеңдерде құрылған резервтер (провизиялар) есебінен баланс үшін есептен шығарылған амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздарды өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	6240 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кіріс.

3-тарау. РЕПО және кері РЕПО операцияларының бухгалтерлік есебі

47. РЕПО операциясын жасау кезінде (бағалы қағаздарды сату кезінде) мәміле сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	3050 03	Бағалы қағаздармен "РЕПО" операциялары.

48. РЕПО операциясы бойынша сыйақы түрінде шығысты есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7310 04	Бағалы қағаздармен "РЕПО" операциялары бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыс
Кт	3380 02	Бағалы қағаздармен "РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген шығыс.

49. РЕПО операциясы бойынша бұрын берілген бағалы қағаздарды РЕПО мәмілесі бойынша сыйақы түрінде есептелген шығыс сомасына және РЕПО мәмілесін жабу сомасына (осы мәмілені жасасу сәтінде белгіленген мәмілені жабу сомасы) алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3050 03	Бағалы қағаздармен "РЕПО" операциялары
	3380 02	Бағалы қағаздармен "РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген шығыс
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

50. Кері РЕПО операциясын жасау кезінде (бағалы қағаздарды сатып алу кезінде) мәміле сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1150 01	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары

Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы акшалай қаражат.
----	------	--------------------------------------

51. Кері РЕПО операциясы кезеңінде сыйақы есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1270 02	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 04	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс.

52. Қабылдаушы тарап қамтамасыз ету ретінде "кері РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздарды сатқан кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы акшалай қаражат
Кт	3050 07	"РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме.

53. Эмитенттен қамтамасыз ету ретінде "кері РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алынған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы акшалай қаражат
Кт	1270 02	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс.

54. Қамтамасыз ету ретінде "кері РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздарды қайтару жөніндегі міндеттемені қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

міндеттеме құнын теріс түзету сомасына:

Дт	7470 11	"Кері РЕПО" операциялары бойынша қабылданған бағалы қағаздарды қайтару жөніндегі міндеттемені қайта бағалаудан шығыс
Кт	3050 07	"РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме;

міндеттеме құнын оң түзету сомасына:

Дт	3050 07	"РЕПО" операциясы бойынша қабылданған бағалы қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме
Кт	6280 10	"Кері РЕПО" операциялары бойынша қабылданған бағалы

		қағаздарды қайтару жөніндегі міндеттемені қайта бағалаудан кіріс.
--	--	---

55. Кері РЕПО операциясы бойынша бұрын алынған бағалы қағаздарды беру кезінде кері РЕПО мәмілесі бойынша есептелген сыйақы сомасына және кері РЕПО мәмілесінің жабылу сомасына (осы мәміле жасалған кезде белгіленген мәміленің жабылу сомасы) мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1150 01	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары
	1270 02	Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс.

4-тарау. Аффинирленген бағалы металдарды сатып алу-сату бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

56. Аффинирленген бағалы металдарды сатып алу кезінде мәміле бойынша шығын ескеріле отырып сатып алу құнына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1370	Аффинирленген бағалы металдар
	1380	Жолдағы аффинирленген бағалы металдар
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

57. Егер сатып алынған аффинирленген бағалы металдар ұйымның есеп саясатына сәйкес әділ құны бойынша қайта бағаланатын болса, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер аффинирленген бағалы металдардың әділ құны олардың есептік құнынан жоғары болса:

Дт	1370	Аффинирленген бағалы металдар
	1380	Жолдағы аффинирленген бағалы металдар
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
Кт	6280 05	Аффинирленген бағалы металдарды қайта бағалаудан кіріс ;

2) егер аффинирленген бағалы металдардың есептік құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

--	--	--

Дт	7470 07	Аффинирленген бағалы металдарды қайта бағалаудан шығыс
Кт	1370	Аффинирленген бағалы металдар
	1380	Жолдағы аффинирленген бағалы металдар
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар.

58. Аффинирленген бағалы металдарды Нұсқаулықтың 51 тармағына сәйкес әділ құны бойынша қайта бағалаудан кейін сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) аффинирленген бағалы металдарды есептен шығару сомасына:

Дт	7470 01	Аффинирленген бағалы металдардың баланстық құны
Кт	1370	Аффинирленген бағалы металдар
	1380	Жолдағы аффинирленген бағалы металдар
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар;

2) Аффинирленген бағалы металдарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
Кт	6280 01	Аффинирленген бағалы металдарды сатудан кіріс.

5-тарау. Шетел валютасымен дилингтік операциялардың бухгалтерлік есебі

1-параграф. Мәміле жасалған күн бойынша шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілелерін есепке алу

59. Шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесі жасалған күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

шетел валютасындағы талаптар сомасына және сатып алу бағамы бойынша теңгедегі міндеттемелер сомасына:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

бір мезгілде шетел валютасын сатып алу бағамы есепке алу бағамынан өзгеше болған жағдайда туындайтын айырмаға мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

шетел валютасын сатып алу бағамы есепке алу бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	7470 02	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шығыс

Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
есепке алу бағамы шетел валютасын сатып алу бағамынан асып кеткен кезде:		
Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6280 02	Шетел валютасын сатып алу-сатудан кіріс.

60. Банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен валютаның нарықтық айырбастау бағамы бойынша шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесін қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің теріс бағамдық айырма сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар;

2) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс.

61. Нұсқаулықтың 8-тармағына сәйкес қайта бағалау жүргізілгеннен кейін шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесін валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шетел валютасын сатып алғаны үшін аударылатын теңгедегі сомаға:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) сатып алынатын шетел валютасының сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

2-параграф. Есеп айырысу күні бойынша шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілелерін есепке алу

62. Шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесі жасалған күні шетел валютасындағы шартты талаптар сомасына және теңгедегі шартты міндеттемелер сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	8300 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты талаптар
Кт	8600 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты міндеттемелер.

63. Банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен валютаның нарықтық айырбастау бағамы бойынша шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесін қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің теріс бағамдық айырма сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

2) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

3) валютаның нарықтық айырбастау бағамының оң және теріс өзгеруі бойынша ең аз қалдық сомасына:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

64. Шетел валютасын сатып алу жөніндегі спот мәмілесін валюталау күніне мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шетел валютасын сатып алу бойынша шартты міндеттемелер мен талаптар сомасына:

Дт	8600 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты міндеттемелер.
Кт	8300 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты талаптар

2) теңгедегі және шетел валютасындағы сомаға:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар;

3) шетел валютасын сатып алу бағамы есепке алу бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	7470 02	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

4) есепке алу бағамы шетел валютасын сатып алу бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар

Кт	6280 02	Шетел валютасын сатып алу-сатудан кіріс;
----	---------	--

5) бұрын жүргізілген қайта бағалауды сторналау:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс;

немесе

Дт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

3-параграф. Мәміле жасалған күн бойынша шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілелерін есепке алу

65. Шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесі жасалған күні сату бағамы бойынша талаптар мен міндеттемелер сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

шетел валютасындағы міндеттемелер сомасына және теңгедегі талаптар сомасына:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

бір мезгілде шетел валютасын сату бағамының есепке алу бағамынан өзгеше болған жағдайда туындайтын айырмаға мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

есепке алу бағамы шетел валютасын сату бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	7470 02	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

шетел валютасын сату бағамы есепке алу бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	6280 02	Шетел валютасын сатып алу-сатудан кіріс.

66. Банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен валютаның нарықтық айырбастау бағамы бойынша шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесін қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің теріс бағамдық айырма сомасына:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

2) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер.

67. Нұсқаулықтың 14 тармағына сәйкес қайта бағалау жүргізілгеннен кейін шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесін валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылатын шетел валютасының сомасына:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) шетел валютасының сатылғаны үшін алынған теңгедегі сомаға:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

4-параграф. Есеп айырысу күні бойынша шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілелерін есепке алу

68. Шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесі жасалған күні шартты міндеттемелер мен шартты талаптар сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	8300 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты талаптар
Кт	8600 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты міндеттемелер.

69. Банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен валютаның нарықтық айырбастау бағамы бойынша шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесін қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің теріс бағамдық айырма сомасына:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

2) валютаның нарықтық айырбастау бағамының өзгеруінің оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

3) валютаның нарықтық айырбастау бағамының оң және теріс өзгеруі бойынша ең аз қалдық сомасына:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

70. Шетел валютасын сату жөніндегі спот мәмілесін валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шетел валютасын сату бойынша шартты міндеттемелер мен шартты талаптар сомасына:

Дт	8600 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты міндеттемелер
Кт	8300 13	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шартты талаптар

2) шетел валютасындағы және теңгедегі сомаға, сондай-ақ шетел валютасын қайта бағалау сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

3) есепке алу бағамы шетел валютасын сату бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	7470 02	Шетел валютасын сатып алу-сату бойынша шығыс
Кт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер;

4) шетел валютасын сату бағамы есепке алу бағамынан асып кеткен кезде:

Дт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6280 02	Шетел валютасын сатып алу-сатудан кіріс;

5) бұрын жүргізілген қайта бағалауды сторналау:

Дт	3390 04	Спот мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс;

немесе

Дт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс
Кт	1280 05	Спот мәмілесі бойынша талаптар.

6-тарау. Салымдардың бухгалтерлік есебі

71. Екінші деңгейдегі банктердегі және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы салымдарға ақшаны орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) салым сомасына:

Дт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап етуге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдар (бір жылға дейінгі)
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдар
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) туындаған жағдайда:
дисконт (жеңілдіктер) сомасына:

Дт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге
----	---------	--

		орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап етуге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдар (бір жылға дейінгі)
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдар
Кт	1150 11	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт
	2040 08	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт;

Сыйлықақы сомасына:

Дт	1150 12	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
	2040 09	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

72. Ұйымның есеп саясатына сәйкес валюталарды айырбастау бағамы бойынша салымдар бойынша сыйақыны есептеу және құны шетел валютасында көрсетілген салымдарды қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйақы есептеу кезінде:

Дт	1270 22	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған, талап етуге дейінгі салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 23	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 30	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған жинақ салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 29	Талап етуге дейінгі салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс
	6110 30	Мерзімді салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс
	6110 31	Шартты салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс
	6110 35	Жинақ салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс;

2) оң бағамдық айырма сомасына:

Дт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған

		талап етуге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдар (бір жылға дейінгі)
	1150 11	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт
	1150 12	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
	1270 22	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған, талап етуге дейінгі салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 23	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 30	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған жинақ салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген

		түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдар
	2040 08	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт
	2040 09	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
Кт	6250 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан кіріс;

3) теріс бағамдық айырма сомасына:

Дт	7430 02	Шетел валютасын қайта бағалаудан шығыс
Кт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап етуге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдар (бір жылға дейінгі)

	1150 11	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт
	1150 12	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
	1270 22	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған, талап етуге дейінгі салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 23	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 30	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған жинақ салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдар
	2040 08	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт
	2040 09	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы.

73. Банктік салым шартында есептелген сыйақы сомасын капиталдандыру көзделген жағдайда есептелген (жинақталған) сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап етуге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдары (бір жылға дейінгі)
	2040 01	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдары
Кт	1270 22	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған

		талап ету бойынша салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 23	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 30	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған жинақ салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс

74. Салымдар бойынша дисконтты (жеңілдікті) немесе сыйлықақыны амортизациялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) теңгемен дисконтты (жеңілдікті) амортизациялау сомасына:

Дт	1150 11	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт
	2040 08	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт
Кт	6110 05	Орналастырылған салымдар бойынша дисконтты амортизациялау бойынша кіріс;

2) сыйлықақы сомасына:

Дт	7310 10	Орналастырылған салымдар бойынша сыйлықақыны амортизациялау бойынша шығыс
Кт	1150 12	Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы
	2040 09	Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы.

75. Салым бойынша нақты сыйақы алған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1270 22	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған

		талап ету бойынша салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 23	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
	1270 30	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған жинақ салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс

76. Орналастырылған салым бойынша борыштың негізгі сомасын қайтарған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған

		қысқа мерзімді жинақ салымдары (бір жылға дейінгі)
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдары.

77. Әрбір есепті күнге күтілетін кредиттік зиянға арналған резервтер (провизиялар) құру (ұлғайту) кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) құрылған күтілетін кредиттік зиянға арналған резервтер (провизиялар) сомасына:

Дт	7440 02	Орналастырылған салымдар бойынша резервтер (провизиялар) құру бойынша шығыс
Кт	1290 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша резервтер (провизиялар);

2) құрылған күтілетін кредиттік зиянға арналған резервтерді (провизияларды) сторналау кезінде:

Дт	1290 24	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша резервтер (провизиялар)
Кт	6240 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кіріс;

3) құрылған резервтер (провизиялар) есебінен салымдарды баланстан есептен шығарған кезде:

		Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген
--	--	---

Дт	1290 24	түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша резервтер (провизиялар)
Кт	1150 02	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 03	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап етілгенге дейінгі қысқа мерзімді салымдар
	1150 04	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар
	1150 05	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар
	1150 06	Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді жинақ салымдар (бір жылға дейінгі)
	2040 01	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар
	2040 02	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар
	2040 03	Банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді жинақ салымдар.

7-тарау. Туынды құралдармен операциялардың бухгалтерлік есебі

1-параграф. Форвардпен операцияларды есепке алу

78. Туынды құралмен сатушы (сатып алушы) белгілі бір мерзім аяқталғаннан кейін базалық активті келісілген талаптармен болашақта сатып алу (сату) (бұдан әрі – форвард) міндеттемесін қабылдайтын операциялар жүзеге асырылған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	8300 01	Қаржы активтерін сатып алу бойынша шартты талаптар
Кт	8600 01	Қаржы активтерін сату бойынша шартты міндеттемелер.

79. Ұйымның есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен форвардты қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) форвард әділ құнының оң өзгеру сомасына:

Дт	1280 03	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
	2180 02	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6290 10	Форвард мәмілелері бойынша кіріс;

2) форвард әділ құнының теріс өзгеру сомасына:

Дт	7480 10	Форвард мәмілелері бойынша шығыс
Кт	3390 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер;

3) форвардтың әділ құнын есептегі оң және (немесе) теріс түзету сомасына:

Дт	3390 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1280 03	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
	2180 02	Форвард мәмілесі бойынша талаптар.

80. Форвардты орындау күніне мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) есеп айырысқан жағдайда ұйым ақша аударған кезде нетто негізде:

Дт	3390 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

2) есеп айырысқан жағдайда контррәріптестен ақша алған кезде, нетто негізде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат

Кт	1280 03	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
	2180 02	Форвард мәмілесі бойынша талаптар;

3) форвард талаптарына сәйкес базалық активті сатып алынған базалық актив құнына сатып алу кезінде:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарға орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	3390 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1280 03	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
	2180 02	Форвард мәмілесі бойынша талаптар;

4) форвард талаптарына сәйкес базалық активті сатылатын базалық активтің құнына сату кезінде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	3390 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 02	Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны

		бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарға орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
	1280 03	Форвард мәмілесі бойынша талаптар
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2180 02	Форвард мәмілесі бойынша талаптар;

5) шартты талаптар мен шартты міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 01	Қаржы активтерін сату бойынша шартты міндеттемелер
Кт	8300 01	Қаржы активтерін сатып алу бойынша шартты міндеттемелер.

2-параграф. Фьючерспен операцияларды есепке алу

81. Туынды құралмен сатушы (сатып алушы) белгілі бір мерзім аяқталғаннан кейін базалық активті ұйымдасқан нарықта белгіленген стандартты талаптарға сәйкес сатып алу (сату) (бұдан әрі – фьючерс) міндеттемесін қабылдайтын операциялар жүзеге асырылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) фьючерсті сатып алу бойынша шартты талаптар және міндеттемелер сомасына:

Дт	8300 02	Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты талаптар
Кт	8600 02	Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты міндеттемелер;

2) фьючерсті сату бойынша шартты талаптар және міндеттемелер сомасына:

Дт	8300 03	Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты талаптар
Кт	8600 03	Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты міндеттемелер.

82. Фьючерс бойынша маржа төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

83. Фьючерс жасағаны үшін брокерге комиссия төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 82	Брокерлік және дилерлік қызмет бойынша көрсетілген қызмет үшін комиссиялық шығыс
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

84. Фьючерс бойынша қосымша маржа төлеген немесе фьючерс бойынша есепте тұрған маржаның рұқсат етілген сомасын есептен шығарған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ұйым қосымша төлеген маржа сомасына:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты;

2) есепте тұрған маржаның рұқсат етілген сомасын есептен шығарған кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу.

85. Ұйымның есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен әділ құны бойынша базалық активті сатып алу және (немесе) сату фьючерсін қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады

1) фьючерс әділ құнының оң өзгеруі сомасына:

Дт	1280 02	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар
	2180 01	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6290 09	Фьючерс мәмілелері бойынша кіріс;

2) фьючерс әділ құнының теріс өзгеруі сомасына:

Дт	7480 09	Фьючерс мәмілелері бойынша шығыс
Кт	3390 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер;

3) фьючерс әділ құнының есептегі оң және (немесе) теріс түзету сомасына:

Дт	3390 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер

Кт	1280 02	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар
	2180 01	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар.

86. Фьючерстің ашық позициясын жабу күні фьючерс құнын нетто негізде ақшамен өтеген (ашық позицияны жабу) жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ұйым фьючерсті нетто негізде өтеген кезде:

Дт	3390 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 01	Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу;

2) қарсы әріптес фьючерсті нетто негізде өтеген кезде:

Дт	1610 02	Брокерлермен есеп айырысу
Кт	1280 02	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар
	2180 01	Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар;

3) фьючерсті сатып алу бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 02	Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты міндеттемелер
Кт	8300 02	Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты талаптар;

4) фьючерсті сату бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 03	Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты міндеттемелер
Кт	8300 03	Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты талаптар.

3-параграф. Опционмен операцияларды есепке алу

87. Соған сәйкес бір тарап екінші тараптан базалық активті болашақта келіскен талаптарда уағдаласқан бағамен сатып алу немесе сату құқығын сатып алатын (бұдан әрі - сатып алынған опцион "колл" немесе "пут") туынды құралдармен операцияларды жүзеге асырған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шартты талаптар сомасына:

Дт	8300 06	Сатып алынған опцион "колл" мәмілелері
	8300 07	Сатып алынған опцион "пут" мәмілелері
Кт	8600 06	Сатып алынған опцион "колл" мәмілелері - контршот
	8600 07	Сатып алынған опцион "пут" мәмілелері - контршот

2) сатып алынған опцион "колл" немесе "пут" бойынша төленген сыйлықақы сомасына:

Дт	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

88. Сатып алынған опцион "колл" немесе "пут" ұйымның есеп саясаты белгілеген кезенділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде, сондай-ақ опцион жабылған күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алынған опционның әділ құнының оң өзгеруі сомасына:

Дт	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6290 11	Опцион мәмілесі бойынша кіріс;

2) сатып алынған опционның әділ құнының теріс өзгеруі сомасына:

Дт	7480 11	Опцион мәмілесі бойынша шығыс
Кт	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар.

89. Ашық позицияны жабу немесе сатып алынған "колл" немесе "пут" опционын орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алынған "колл" немесе "пут" опционының талаптары бойынша шартты талаптар мен шартты міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 06	Сатып алынған опцион "колл" мәмілелері - контршот
	8600 07	Сатып алынған опцион "пут" мәмілелері - контршот
Кт	8300 06	Сатып алынған опцион "колл" мәмілелері;
	8300 07	Сатып алынған опцион "пут" мәмілелері;

2) контрәріптес "колл" немесе "пут" опционының (ашық позицияны жабу) құнын ақшамен өтеген кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар;

3) сатып алынатын активтердің құнына сатып алынған "колл" опционының талаптарына сәйкес базалық активті сатып алған кезде:

Дт	1120 01	Өзгерістері пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар;

4) сатылатын активтердің құнына сатып алынған "пут" опционының талаптарына сәйкес базалық активті сатқан кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
	1280 04	Опцион мәмілесі бойынша талаптар
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері

	2180 03	Опцион мәмілесі бойынша талаптар.
--	---------	-----------------------------------

90. Туынды құралдармен бір тарап басқа тарапқа келісілген талаптармен келісілген баға бойынша болашақта базалық активті сатып алу немесе сату құқығын сататын (бұдан әрі – сатылған "колл" немесе "пут" опционы) операцияларды жүзеге асыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	8300 08	Сатылған опцион "пут" мәмілелері - контршот
	8300 09	Сатылған опцион "колл" мәмілелері - контршот
Кт	8600 08	Сатылған опцион "пут" мәмілелері
	8600 09	Сатылған опцион "колл" мәмілелері;

алатын сыйлықақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	3390 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер.

91. Сатылған опцион "колл" немесе "пут" ұйымның есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде, сондай-ақ опцион жабылған күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылған опцион "колл" немесе "пут" әділ құнының оң өзгеруі сомасына:

Дт	3390 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	6290 11	Опцион мәмілесі бойынша кіріс;

2) сатылған опцион "колл" немесе "пут" әділ құнының теріс өзгеруі сомасына:

Дт	7480 11	Опцион мәмілесі бойынша шығыс
Кт	3390 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер.

92. Ашық позицияны жабу немесе сатылған "колл" немесе "пут" опционының орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылған "колл" немесе "пут" опционының талаптарына сәйкес шартты талаптар мен шартты міндеттемелер сомасына:

Дт	8300 08	Сатылған опцион "пут" мәмілелері - контршот
	8300 09	Сатылған опцион "колл" мәмілелері - контршот

Кт	8600 08	Сатылған опцион "пут" мәмілелері ;
	8600 09	Сатылған опцион "колл" мәмілелері;

2) контрәріптес сатылған "колл" немесе "пут" опционының құнын өтеген кезде (ашық позицияны жабу):

Дт	3390 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

3) сатылатын активтердің құнына сатылған "колл" опционының талаптарына сәйкес базалық активті сатқан кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	3390 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар
	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері;

4) сатып алынатын активтердің құнына сатылған "пут" опционының талаптарына сәйкес базалық активті сатып алған кезде:

Дт	1130 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1140 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қысқа мерзімді қаржы активтері
	1150 09	Металл шоттарда орналастырылған аффинирленген бағалы металдар

	2020 01	Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	2030 01	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын ұзақ мерзімді қаржы активтері
	3390 03	"Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер"
	4170 03	Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

4-параграф. Валюталық своппен операцияларды есепке алу

93. Туынды құралмен алдын ала келісілген мерзім ішінде бір валютаны басқа валютаға айырбастау (бұдан әрі - валюталық своп) туралы келісім жасалатын операцияларды жүзеге асырған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
Кт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер;

және бір мезгілде, баланстан тыс есепте валюталарды кері айырбастау бойынша талаптар мен міндеттемелер сомалары көрсетіледі:

Дт	8300 12	Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты талаптар
Кт	8600 12	Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты міндеттемелер.

94. Валюталық свопты валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) алатын валюта сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар

2) аударылатын валюта сомасына:

Дт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

95. Валюталық свопты ұйымның есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) әділ құнының оң өзгеруі сомасына:

Дт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар

Кт	6290 13	Своп мәмілелері бойынша кіріс;
----	---------	--------------------------------

2) әділ құнының теріс өзгеруі сомасына:

Дт	7480 13	Своп мәмілелері бойынша шығыс
Кт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер;

бір мезгілде есептегі оң және (немесе) теріс қайта бағалау сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар.

96. Егер валюталық своп талаптарында сыйақы есептеу және төлеу көзделген болса, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) кіріс сомасына:

Дт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6110 34	Сыйақы алуға байланысты басқа да кіріс;

2) шығыс сомасына:

Дт	7310 25	Сыйақы төлеуге байланысты басқа да шығыс
Кт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер.

97. Валюталық своп бойынша сыйақы төлеген немесе алған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) алынатын сыйақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар;

2) төленетін сыйақы сомасына:

Дт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

98. Валюталық свопты жабу бойынша валюталау күніне мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 12	Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты міндеттемелер
Кт	8300 12	Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты талаптар;

2) айырбасталатын валюта сомасына:

валюталық своп құны оң болған кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар;

валюталық своп құны теріс болған кезде:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

5-параграф. Пайыздық своппен операцияларды есепке алу

99. Туынды құралмен тараптар белгіленген және өзгермелі пайыздық ставкаларды қолдана отырып тұрақты пайыздық төлемдер алмасатын (бұдан әрі – пайыздық своп) операциялар жүзеге асырылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер пайыздық своп шарттары бойынша төлемдер өзгермелі пайыздық ставка бойынша көзделсе, бірақ сомалар белгіленген пайыздық ставка бойынша алынған жағдайда:

Дт	8300 04	Белгіленген пайыздық своп
Кт	8600 04	Өзгермелі пайыздық своп;

2) егер пайыздық своп шарттары бойынша төлемдер белгіленген пайыздық ставкамен көзделсе, бірақ сомалар өзгермелі пайыздық ставка бойынша алынған жағдайда:

Дт	8300 05	Өзгермелі пайыздық своп
Кт	8600 05	Белгіленген пайыздық своп.

100. Пайыздық своп бойынша сыйақы түріндегі кіріс мен шығысты есептеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) кіріс сомасына:

Дт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6110 34	Сыйақы алуға байланысты басқа да кіріс;

2) шығыс сомасына:

Дт	7310 25	Сыйақы төлеуге байланысты басқа да шығыс
Кт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер.

101. Пайыздық свопты ұйымның есеп саясаты белгілеген кезенділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) оң айырма сомасына:

Дт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар
Кт	6290 13	Своп мәмілелері бойынша кіріс;

2) теріс айырма сомасына:

Дт	7480 13	Своп мәмілелері бойынша шығыс
Кт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер;

мәміленің әділ құнына есептелген оң/теріс түзету сомасына пайыздық своп:

Дт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар.

102. Мерзімді төлемдерді жүргізу күніне пайыздық своп мәмілесінің талаптарына сәйкес мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) алынған сыйақы сомасына:

Дт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1280 06	Своп мәмілесі бойынша талаптар
	2180 04	Своп мәмілесі бойынша талаптар;

2) төленген сыйақы сомасына:

Дт	3390 05	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
----	---------	-------------------------------------

	4170 04	Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер
Кт	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

103. Пайыздық своп мәмілесінің мерзімі аяқталған күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) пайыздық свопты сатып алу бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт	8300 04	Белгіленген пайыздық своп
Кт	8600 04	Өзгермелі пайыздық своп;

2) пайыздық свопты сату кезінде шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт	8600 05	Белгіленген пайыздық своп
Кт	8300 05	Өзгермелі пайыздық своп.

8-тарау. Хеджирлеудің бухгалтерлік есебі

104. Хеджирленетін бап ретінде айқындалған бағалы қағаздардың, аффинирленген бағалы металдардың, шетел валютасының, қарыздардың, салымдардың бухгалтерлік есебі осы Нұсқаулықтың 3, 5, 6 және 7-тарауларында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

105. Хеджирлеу құралы ретінде пайдаланылатын туынды құралдардың бухгалтерлік есебі хеджирлеу құралдарын қайта бағалаудан кіріс мен шығыс 5450 "Басқа да активтерді қайта бағалауға арналған резервтері" баланстық шотына жатқызылатын ақша қаражаты қозғалысын хеджирлеудің және таза инвестицияларды хеджирлеудің бухгалтерлік есебін қоспағанда, осы Нұсқаулықтың 8-тарауында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

2-бөлім. Сақтандыру және қайта сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

9-тарау. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық ақша ағындарының бухгалтерлік есебі

1-параграф. Сыйлықақыларды бөлу тәсілінде осындай шығындар туындаған сәттегі шығыс ретінде тану

106. Аквизициялық ақша ағындарын есеп саясатына сәйкес аквизициялық шығын туындаған кезде шығыс ретінде танылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) аквизициялық шығысты алдын ала төлеу сомасына:

Дт	1610 01	Берілген қысқа мерзімді аванстар
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты;

аквизициялық шығысқа ұшырау фактісін растайтын құжаттар негізінде:

Дт	7470 35	Аквизициялық шығыс
Кт	1610 01	Берілген қысқа мерзімді аванстар;

2) төлеуге жататын сомаға аквизициялық шығысты есептеу кезінде:

Дт	7470 35	Аквизициялық шығыс
Кт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу
	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу;

аквизициялық шығысты төлеу кезінде:

Дт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу
	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

2-параграф. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының топтары бойынша бөлу

107. Егер аквизициялық ақша ағындары есепке алу саясатына сәйкес жүйелі және ұтымды әдісті пайдалана отырып, сақтандыру шарттарының топтары бойынша бөлінген жағдайда, онда сақтандыру шарттарының тобы танылған сәтке дейін аквизициялық шығысты төлеу (шарттардың талаптарына толық немесе ішінара байланысты) кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) аквизициялық шығысты алдын ала төлеу сомасына:

Дт	1610 01	Берілген қысқа мерзімді аванстар
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты;

аквизициялық шығысты өткізу фактісін растайтын құжаттар негізінде:

Дт	1620 04	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талаптар
Кт	1610 01	Берілген қысқа мерзімді аванстар;

2) төлеуге жататын аквизициялық шығыс сомасына:

Дт	1620 04	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талаптар
Кт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу

	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу;
	3350	Еңбекке ақы төлеу бойынша қысқа мерзімді берешек

және бір мезгілде:

Дт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу
	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

108. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобы танылған кезде танылатын сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобына жататын аквизициялық шығыс сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	1620 04	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талаптар.

109. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты танылғаннан кейін аквизициялық шығыс төленген жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сақтандыру шарттарының тобына жататын аквизициялық ақша ағындары бойынша міндеттемелер сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау.
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу;

және бір мезгілде:

Дт	3390 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысу;
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

110. Аквизициялық ақша ағындарын есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен бөлу кезінде:

Дт	7470 35	Аквизициялық шығыс
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау.

111. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талаптар құнсызданған жағдайда, аквизициялық шығыстың құнсыздануынан зиянды жабуға құрылған резервтер (провизиялар) сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7440 24	Аквизициялық ақша ағындарының құнсыздануы бойынша резервтерді (провизияларды) қалыптастыру бойынша шығыс
Кт	1290 42	Аквизициялық ақша ағындары бойынша талаптар бойынша резервтер (провизиялар).

112. Аквизициялық шығыстың құнсыздануынан зиянды жабуға қалыптастырылған резервтер (провизиялар) қалпына келтірілген жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1290 42	Аквизициялық ақша ағындары бойынша талаптар бойынша резервтер (провизиялар)
Кт	6240 42	Аквизициялық ақша ағындарының құнсыздануы бойынша резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) түскен кіріс.

113. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талап аквизициялық шығыстың құнсыздануынан зиянды жабуға құрылған резервтер (провизиялар) есебінен есептен шығарылған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1290 42	Аквизициялық ақша ағындары бойынша талаптар бойынша резервтер (провизиялар)
----	---------	---

Кт	1620 04	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша аквизициялық шығыс бойынша талаптар.
----	---------	---

10-тарау. Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

1-параграф. Сыйлықақыларды бөлу тәсілін пайдалана отырып, сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

114. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының топтарын бастапқы тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сыйлықақы сомасына:

Дт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау.

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары.

115. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сыйлықақы сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобы танылған күннен бұрын төленген жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	3510 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша алынған аванстар;

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобы танылған кезде:

Дт	3510 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша алынған аванстар
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау.

116. Сақтандыру сыйлықақысына түзету коэффициенті қолданылған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	5610	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша алынған аванстар.
Кт	5460	Басқа да резервтер.

117. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттеме амортизациялау кезінде қызмет көрсетудің әрбір кезеңіне мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 41	Сақтандыру түсімі (сақтандырудан кіріс).

118. Туындаған сақтандыру зияны бойынша міндеттемелер туындаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс

Кт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер.
----	---------	--

119. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сақтандыру түсімінің сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
Кт	6280 41	Сақтандыру түсімі (сақтандырудан кіріс);

2) төлеуге жататын ақшаның туындаған сақтандыру шығыны бойынша қалыптасқан міндеттеме сомасынан асып кеткен сомасына

Дт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыс
Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;

және бір мезгілде:

Дт	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыс
Кт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс;

3) нақты төленетін ақша сомасына:

Дт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты;

4) туындаған сақтандыру жағдайы бойынша қайта сақтандыру шарты болған жағдайда:

қайта сақтандыру бойынша шығыс сомасына:

Дт	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыс
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау"
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау";

және бір мезгілде, тиесілі өтем сомасына:

Дт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойлатын талаптар
Кт	6280 55	Қайта сақтандырудан кіріс;

5) қайта сақтандыру ұйымынан тиесілі өтемді нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты
Кт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойлатын талаптар.

Ескерту. 119-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

120. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді көрсету үшін мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 34	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

121. Тәуекелді түзетуді аржылық емес тәуекелге азайтудан кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	6280 33	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

122. Ақшаның уақытша құнының әсерін көрсету кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағындары міндеттемесі бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі

		бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

2) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

123. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асырады:

1) төленбеген сақтандыру сыйлықақылары болған жағдайда:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;

2) қайтаруға жататын ақша сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу

	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;
--	---------	-------------------------------

3) нақты төленетін ақша сомасына:

Дт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.

2-параграф. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

124. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының тобын бастапқы тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

қайта сақтандыру ұйымы алдындағы міндеттемелер сомасына:

Дт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау"
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау"
Кт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;

ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер сомасына:

Дт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
Кт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу

нақты ақы төлеу кезінде:

Дт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты;

цедент комиссиясының сомасына:

Дт	1630	Басқа да қысқа мерзімді активтер.
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау"
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау";

цедент комиссиясын нақты алған кезде:

--	--	--

Дт	1010	Кассадағы ақша қаражаты
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақша қаражаты.
Кт	1630	Басқа да қысқа мерзімді активтер.

125. Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау амортизациясынан шығысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 37	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау амортизациясы бойынша шығыс
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау"
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау".

126. Қайта сақтандыру активін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қалыптастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
Кт	6280 56	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активін қалыптастырудан кіріс.

Ескерту. 126-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

127. Қайта сақтандыру активін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша азайтудан шығысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 33	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайту бойынша шығыс
Кт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі.

Ескерту. 127-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

128. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) төленбеген сыйлықақы сомасына:

Дт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау

2) қайта сақтандыру ұйымына қойылатын талаптар сомасына:

Дт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі;

3) нақты алынған ақша сомасына:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар.

Ескерту. 128-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

11-тарау. Жалпы бағалау моделі бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

1-параграф. Ауыртпалық салынбаған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

129. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарын бастапқы тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сыйлықақы сомасына:

--	--	--

Дт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары.

130. Егер сақтанушы (қайта сақтанушы) бірінші төлемді сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобын тану күнінен бұрын жасаған болса:

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат

Кт	3510 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша алынған аванстар;
----	---------	---

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобын тану кезінде:

Дт	3510 41	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша алынған аванстар.
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

131. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	6280 33	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

132. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның амортизациясынан кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	6280 34	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа амортизациясынан кіріс.

133. Болашақ кезеңдердің қызметтеріне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету ұлғайған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа

Кт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

134. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындарының келтірілген құнын есептік бағалау ұлғайған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау.

135. Болашақ кірісті арттыратын болашақ байланысты ақша ағындары туралы күтулер өзгерген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) болашақ кезеңдердің қызметтеріне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтқан кезде:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа;

2) ақшалай қаражаттың болашақ ағындарының келтірілген құнын есептік бағалау азайған кезде:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа.

136. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асырады:

1) төленбеген сақтандыру сыйлықақылары болған жағдайда:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;

2) төленуге тиіс ақша сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету

Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;

3) нақты төленетін ақша сомасына:

Дт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

2-параграф. Ауыртпалық салынбаған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарының кейіннен олар бойынша ауыртпалық туындаған кездегі бухгалтерлік есебі

137. Осы тараудың 1-параграфына сәйкес есепке алынатын, кейіннен сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының ауыртпалық салынған тобын құратын сақтандыру шарттарының болашақта байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде:

1) шартта көзделген қызметтер үшін маржа шотында есепте тұрған қалдықтар шегіндегі сомаға мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

2) болашақ ақшалай қаражат ағынын бағалауға байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді түзету мынадай бухгалтерлік жазбамен көрсетіледі:

Дт	7470 31	Зиянның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)

	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша);
--	---------	---

3) шарттардың ауыртпалық салынған тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша зиянның компонентін тану мынадай бухгалтерлік жазбамен көрсетіледі:

Дт	7470 31	Зиянның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша).

3-параграф. Ауыртпалық салынған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

138. Сақтандыру шарттарының ауыртпалық салынған топтары бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының топтарын бастапқы тану осы топтарға ауыртпалық салынған күні жүзеге асырылады, бұл ретте мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сыйлықақы сомасына:

Дт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау

	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

және бір мезгілде зиян компоненті сомасына:

Дт	7470 31	Зиянның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша);

сақтандыру сыйлықақысын алған күнге:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;

139. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) зиянның компоненті бойынша:

Дт	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын
----	---------	---

		өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
Кт	6280 31	Зиянның компоненті бойынша шығысты түзету;

2) кіріс компоненті бойынша:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	6280 33	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

140. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шартын мерзімінен бұрын бұзған жағдайда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асырады:

1) төленбеген сақтандыру сыйлықақылары болған жағдайда:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	3390 18	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 17	Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	3390 19	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары
	4040 18	Шығарылған қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары.

141. Осы тараудың 1-параграфына сәйкес есепке алынатын, кейіннен сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының ауыртпалық салынған тобын құратын сақтандыру шарттарының болашақ байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде:

1) шартта көзделген қызметтер үшін маржа шотында есепте тұрған қалдықтар шегіндегі сомаға мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

2) болашақ ақша ағындарын бағалауға байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді түзету мынадай бухгалтерлік жазбамен көрсетіледі:

Дт	7470 31	Зиянның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша);

3) шарттардың ауыртпалық салынған тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша зиянның компонентін тану мынадай бухгалтерлік жазбамен көрсетіледі:

Дт	7470 31	Зиянның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
Кт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша).

4-параграф. Кейіннен ауыртпалық салынбайтын, ауыртпалық салынған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

142. Осы тараудың 3-параграфына сәйкес есепке алынатын сақтандыру шарттарының болашақ кірісін арттыратын болашақ байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады

1) бұрын танылған зиян компоненті шегіндегі сомаға:

Дт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
Кт	6280 31	Зиянның компоненті бойынша шығысты түзету;

2) шартта көзделген қызметтер үшін маржа бұрын танылған шығын компонентінен асып кеткен сомаға танылған кезде:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа.

5-параграф. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

143. Қайта сақтандыру шарттарын жасау кезінде таза шығындылық туындайтын ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының тобын бастапқы тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
Кт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;

ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер сомасына:

Дт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
Кт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу;

нақты төлем кезінде:

Дт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

Ескерту. 143-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

144. Қайта сақтандыру шарттарын жасау кезінде таза пайда туындайтын ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының тобын бастапқы тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау

	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
Кт	3390 55	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	4040 16	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;

ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер сомасына:

Дт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
Кт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу;

нақты төлем кезінде:

Дт	3390 42	Қайта сақтандырушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

цедент комиссиясының сомасына:

Дт	1630	Басқа қысқа мерзімді активтер
Кт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	3390 55	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	4040 16	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

және бір мезгілде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.
Кт	1630	Басқа да қысқа мерзімді активтер.

Ескерту. 144-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

145. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның амортизациясынан шығысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 36	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржаның амортизациясы түріндегі шығыс
Кт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа.

146. Қайта сақтандыру шарты бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа бойынша қаржы шығысының сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады :

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 55	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	4040 16	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа.

147. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның амортизациясынан кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	3390 55	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	4040 16	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
Кт	6280 34	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа амортизациясынан кіріс.

148. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активінің азаюынан шығысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 33	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайту бойынша шығыс
Кт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі.

Ескерту. 148-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

149. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) төленбеген сыйлықақы сомасына:

Дт	1620 06	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау;
	2060 05	Қайта сақтандыру активі бойынша болашақ ақша ағындарын бағалау
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

2) қайта сақтандыру ұйымына қойылатын талаптар сомасына:

Дт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар
	3390 55	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	4040 16	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі;

3) нақты алынған ақша сомасына:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар.

Ескерту. 149-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

150. Егер базалық сақтандыру шарттарының тобына ауыртпалық салынған болса, ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының тобын бастапқы тану кезінде зиянды өтеу компонентінің сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	1280 64	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа зиянын өтеу компоненті
	2060 04	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа зиянын өтеу компоненті
Кт	6280 55	Қайта сақтандырудан кіріс.

151. Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активін тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт	1280 62	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 06	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	1280 63	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
	2060 07	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
Кт	6280 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты кіріс.

Ескерту. 151-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

6-параграф. Ақшаның уақытша құнының ықпалы және қаржылық тәуекелдің әсері операцияларының бухгалтерлік есебі

152. Есеп саясатына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша пайда немесе зиян құрамында ақшаның уақытша құнының ықпалын және қаржылық тәуекелдің әсерін көрсету кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) туындаған шығын бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру)

		шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 21	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер ;

2) туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 21	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 22	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

3) жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

4) маржа бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
Кт	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа;

5) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
Кт	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

6) зиян компоненті бойынша қаржылық шығыс сомасына (жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша):

--	--	--

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
Кт	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша);

7) туындаған шығын бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық кіріс сомасын:

Дт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 21	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

8) туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 21	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 22	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

9) жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

10) маржа бойынша қаржылық кіріс сомасына:

--	--	--

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа.
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

11) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

12) зиянның компоненті бойынша қаржылық кіріс сомасына (жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша):

Дт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс.

153. Есеп саясатына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша басқа жиынтық кірістің құрамында ақшаның уақытша құнының ықпалын және қаржылық тәуекелдің әсерін көрсету кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) туындаған шығын бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 21	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер;

2) туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	3390 21	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 22	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

3) жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

4) маржа бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа;

5) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

6) зиянның компоненті бойынша қаржылық шығыс сомасына (жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау):

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел

Кт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша);

7) туындаған шығын бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 21	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

8) туындаған шығын бойынша бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 21	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	4040 22	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

9) жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

10) маржа бойынша қаржылық кіріс сомасына:

--	--	--

Дт	3390 23	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа
	4040 12	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша маржа.
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

11) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	3390 12	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;
	4040 13	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

12) зиянның компоненті бойынша қаржылық кіріс сомасына (жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша):

Дт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел.

154. Есеп саясатына сәйкес ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша пайда немесе шығынның құрамында ақшаның уақытша құнының ықпалын және қаржылық тәуекелдің әсерін көрсету кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

2) маржа бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа

Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;
----	---------	---

3) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

4) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 62	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 06	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

5) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 63	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
	2060 07	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
Кт	6280 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық кіріс;

6) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

7) маржа бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа;

8) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі;

9) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	1280 62	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 06	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

10) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	7470 32	Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қаржылық шығыс
Кт	1280 63	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
	2060 07	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету.

Ескерту. 154-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

155. Есеп саясатына сәйкес ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша басқа жиынтық кірістің құрамында ақшаның уақытша құнының ықпалын және қаржылық тәуекелдің әсерін көрсету кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

--	--	--

Дт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

2) маржа бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

3) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

4) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 62	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 06	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

5) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

Дт	1280 63	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету

	2060 07	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
Кт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел;

6) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

7) маржа бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	1280 59	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	2060 02	Қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа;

8) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	1280 61	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	2060 03	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі;

9) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	1280 62	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау

	2060 06	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;
--	---------	---

10) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

Дт	5461	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша қаржылық тәуекел
Кт	1280 63	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
	2060 07	Туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету.

Ескерту. 155-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 24.12.2025 № 105 (01.01.2026 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

7-параграф. Сақтандыру төлемдері бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

156. Туындаған сақтандыру шығыны бойынша міндеттеме туындаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс
Кт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер

157. Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету туындаған кезде:

Дт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс
Кт	3390 21	Туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

158. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ауыртпалық салынбаған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру түсімінің сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер

	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 41	Сақтандыру түсімі (сақтандырудан кіріс);

төленуге тиіс ақша сомасына:

Дт	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін төлеу бойынша шығыс
Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;

және бір мезгілде:

Дт	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін төлеу бойынша шығыс
Кт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс;

2) ауыртпалық салынған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тобы бойынша (инвестициялық құрауыштарды қоспағанда) сақтандыру түсімінің сомасына:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын жабудың қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 41	Сақтандыру түсімі (сақтандырудан кіріс);

және бір мезгілде төленуге тиіс сомаға (инвестициялық құрауыштарды қоспағанда):

	3390 17	Туындаған шығын бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы

Дт	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыс
	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
	3390 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
	4040 15	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша)
Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;

және бір мезгілде:

Дт	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	7470 42	Қайта сақтандыру бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыс
Кт	7470 40	Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыс;

3) кейіннен сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша (инвестициялық құрамдас бөліктерді қоспағанда) сақтандыру түсімінің сомасына ауыртпалықсыз болатын сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары өтемінің қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары өтемінің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	6280 41	Сақтандыру түсімі (сақтандырудан кіріс);

ауыртпалық салынған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының топтары бойынша шығынды қалпына келтіру сомасына:

Дт	3390 13	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер)
	4040 14	Шығын компоненті (сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарын өтеудің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
Кт	6280 31	Зиянның компоненті бойынша шығысты түзету;

4) сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша инвестициялық құрамдас бөлікті төлеу кезінде:

Дт	3390 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары өтемінің қалған бөлігі бойынша ақша ағындары бойынша міндеттемелер
	4040 11	Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары өтемінің қалған бөлігі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау
Кт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу;

5) нақты төленген ақша сомасына:

Дт	3390 43	Қайта сақтанушылармен есеп айырысу
	3390 44	Сақтанушылармен есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

б) төленуге жататын ақша сомасына туындаған сақтандыру жағдайы бойынша қайта сақтандыру шарты болған жағдайда:

Дт	7470 41	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалаудың амортизациядан шығысын тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады :

Дт	7470 37	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау амортизациясы бойынша шығыс
Кт	1280 58	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	2060 01	Қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау;

және бір мезгілде тиесілі өтем сомасына:

Дт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар
Кт	6280 55	Қайта сақтандырудан кіріс;

қайта сақтандыру ұйымынан тиесілі өтемді нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 46	Қайта сақтандырушыларға қойылатын талаптар.

8-параграф. Берілген қарыздар бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

159. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сақтанушыларға сатып алу сомасы шегінде қарыз берген кезде берілген қарыз сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1110 21	Клиенттерге берілген қысқа мерзімді қарыздар
	2010 21	Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздар
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

160. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қарыз шартына сәйкес сыйақы есептеген кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйақы түрінде есептелген кіріс сомасына:

Дт	1270 25	Клиенттерге берілген қарыздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс
Кт	6110 32	Қарыздар бойынша сыйақы алуға байланысты кіріс;

2) негізгі борышты және есептелген сыйақыны өтеу сомасына:

--	--	--

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1110 21	Клиенттерге берілген қысқа мерзімді қарыздар
	2010 21	Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздар
	1270 25	Клиенттерге берілген қарыздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кіріс.

12-тарау. Қайта сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

161. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына сақтандыру нәтижесінде өтелген шығынға жауапты тұлғаға сақтанушының (сақтандырылушының) талап ету құқығы (бұдан әрі – регрессиялық талап) ауысқан кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы төленген сома шегінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) регрессиялық талап сомасына:

Дт	1280 44	Келтірілген зиян үшін жауапты тұлғаға қойылатын талаптар
Кт	6280 43	Регрестік талаптар мен зиянды өтеуге байланысты кіріс (суброгация);

2) ақшаны немесе мүлікті нақты алған кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	1300	Қорлар
	2410	Негізгі құрал-жабдықтар
Кт	1280 44	Келтірілген зиян үшін жауапты тұлғаға қойылатын талаптар.

162. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы келтірілген зиян үшін жауапты тұлғадан алынған регрессиялық талап бойынша өтемді қайта сақтандыру шартына сәйкес қайта сақтандыру ұйымына берген кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы өтеу сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) қайта сақтандыру ұйымына тиесілі өтем бойынша есептелген шығыстың сомасына:

Дт	7470 44	Қайта сақтандырушыға регрестік талаптар мен шығынды өтеу бойынша шығыс (суброгация)
Кт	3390 45	Қайта сақтандырушыға регрестік талаптар мен шығынды өтеу бойынша есептелген шығыс (суброгация);

2) төленетін өтемақы сомасына:

--	--	--

Дт	3390 45	Қайта сақтандырушыға регрестік талаптар мен шығынды өтеу бойынша есептелген шығыс (суброгация)
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

13-тарау. Тікелей реттеу операцияларының бухгалтерлік есебі

163. Жәбірленуші көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру шартын жасасқан сақтандырушыға жүгінген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) пайда алушымен есеп айырысу бойынша міндеттемелерді және тікелей реттеу бойынша жауапты сақтандырушыға қойылатын талаптарды есептеу кезінде:

Дт	1280 54	Жауапты сақтандырушыға тікелей реттеу бойынша қойылатын талап
Кт	3390 53	Тікелей сақтандырушының пайда алушымен тікелей реттеу бойынша есеп айырысуы;

2) өтемақы сомасына тікелей реттеу бойынша пайда алушыға өтемақы бойынша ақша сомасын нақты төлеген кезде:

Дт	3390 53	Тікелей сақтандырушының пайда алушымен тікелей реттеу бойынша есеп айырысу
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат;

3) жауапты сақтандырушыдан пайда алушыға төленген өтемақы сомасын өтеу есебіне нақты ақша түскен кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 54	Жауапты сақтандырушыға тікелей реттеу бойынша қойылатын талап.

164. Тікелей сақтандырушының сақтандыру жағдайын реттеуге байланысты шығысын өтеу уақтылы жүзеге асырылмаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) тікелей сақтандырушы:

тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасын есептеу кезінде:

Дт	1280 09	Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)
Кт	6280 08	Тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл);

жауапты сақтандырушыдан тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) төлеу шотына нақты ақша түскен кезде:

Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
Кт	1280 09	Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл);

2) жауапты сақтандырушы:

тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) төлеу жөніндегі міндеттемені есептеу кезінде:

Дт	7310 05	Тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)
Кт	3390 07	Тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) төлеу бойынша міндеттемелер;

тікелей сақтандырушыға айыппұлды нақты төлеген кезде:

Дт	3390 07	Тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) төлеу бойынша міндеттемелер
Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
	1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

14-тарау. Міндетті жарналар мен шартты міндеттемелерді есепке алу

165. Күтпеген тәуекелдер резервін және тұрақтандыру резервін қалыптастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) күтпеген тәуекелдердің қалыптастырылатын резервінің сомасына:

Дт	5520	Өткен жылдардағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян)
Кт	5490 40	Көзделмеген тәуекелдер резерві;

2) қалыптастырылатын тұрақтандыру резервінің сомасына:

Дт	5520	Өткен жылдардағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян)
Кт	5490 41	Тұрақтандыру резерві.

166. Күтпеген тәуекелдер резерві мен тұрақтандыру резерві азайған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) күтпеген тәуекелдер резервін азайту сомасына:

Дт	5490 40	Көзделмеген тәуекелдер резерві
Кт	5520	Өткен жылдардағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян);

2) тұрақтандыру резервін азайту сомасына:

Дт	5490 41	Тұрақтандыру резерві

Кт	5520	Өткен жылдардағы бөлінбеген пайда (өтелмеген зиян).
----	------	---

15-тарау. Сыйлықақыны бөлу әдісі бойынша исламдық сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

1-параграф. Сыйлықақыларды бөлу тәсілін пайдалана отырып, исламдық сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

167. Исламдық сақтандыру шарттарының топтары бастапқы танылған кезде:

1) егер сақтанушыдан бірінші төлемді төлеу күні сақтандыру өтемақысы кезеңінің басталу күніне сәйкес келсе немесе ертерек келсе:

исламдық сақтандыру шарты бойынша қабылданған ақша сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

баланстық шоттардағы:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер;

сақтандыру шарты бойынша сыйлықақы сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты
	Кт	8840 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер;

2) егер сақтандыру өтемақысы кезеңінің басталу күні сақтанушыдан бірінші төлемді төлеу мерзімінен бұрын басталған жағдайда:

қабылданған исламдық сақтандыру шарттары бойынша төлеуге жататын талаптар сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру шарты бойынша сыйлықақы сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8840 08	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысы
			Исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша

	Кт	8840 01	ағыны бойынша міндеттемелер
--	----	---------	-----------------------------

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде:

баланстық шоттарда:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер;

баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты
	Кт	8840 08	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысы.

168. Туындаған сақтандыру шығыны бойынша міндеттемелер туындаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8780 05	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру қызметіне байланысты шығыс
	Кт	8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер.

169. Сақтандыру ұйымы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сақтандыру шарты бойынша сақтандыру түсімінің сомасына:

	Дт	8840 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
	Кт	8870 05	Сақтандыру түсімі (исламдық сақтандырудан кіріс);

2) төлеуге жататын ақша сомасына:

			Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін
--	--	--	-----------------------------------

	Дт	8840 07	туындаған залал бойынша міндеттемелер
		8780 06	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	Кт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты

және бір мезгілде нақты төленген ақша сомасына баланстық шоттарда:

	Дт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
	Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

170. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді көрсету үшін мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8780 03	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету түріндегі сақтандыру шығысы
	Кт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

171. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан түскен кірісті тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	Кт	8870 03	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

16-тарау. Жалпы бағалау моделі бойынша сақтандыру операцияларының бухгалтерлік есебі

1-параграф. Ауыртпалық салынбаған исламдық сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

172. Исламдық сақтандыру шарттарының топтары бастапқы танылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер сақтанушыдан бірінші төлемді төлеу күні сақтандыру өтемақы кезеңінің басталу күніне сәйкес келсе немесе ертерек келсе:

исламдық сақтандыру шарты бойынша қабылданған ақша сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

баланстық шоттарда:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер

сақтандыру шарты бойынша сыйлықақы сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты
		8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа
		8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

2) егер сақтандыру өтемі кезеңінің басталу күні сақтанушыдан бірінші төлемді төлеу мерзімінен бұрын басталған жағдайда:

қабылданған исламдық сақтандыру шарттары бойынша төленуге жататын сыйлықақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтандыру шарттары бойынша маржа сомасына және қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8840 08	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысы

	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа
		8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

сақтандыру сыйлықақысын нақты алған кезде баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты
	Кт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
		8840 08	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысы

және бір мезгілде баланстық шоттарда:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер.

173. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан түскен табысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.
	Кт	8870 03	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

174. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның амортизациясынан табысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа

	Кт	8870 04	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржаның амортизациясынан кіріс.
--	----	---------	---

175. Болашақ кезеңдердің қызметіне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету ұлғайған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа
	Кт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

176. Болашақ ақшалай қаражат ағындарының ағымдағы құнының есептік бағалары өскен кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа
	Кт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау.

177. Болашақ кірісті арттыратын болашақ байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) болашақ кезеңдердің қызметіне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету азайған кезде:

	Дт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету
	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа;

2) болашақ ақшалай қаражат ағындарының ағымдағы құнының есептік бағалары төмендеген кезде:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа.

2-параграф. Кейіннен олар бойынша ауыртпалық туындаған кезде ауыртпалық болып табылмайтын исламдық сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

178. Осы тараудың 2-параграфына сәйкес ескерілетін, кейіннен сақтандыру шарттарының ауыртпалық тобын құрайтын исламдық сақтандыру шарттарының болашақ байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде:

1) шартта көзделген қызметке маржа шотында есептелетін қалдықтар шегіндегі сомаға мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа
	Кт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
		8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету;

2) болашақ ақшалай қаражат ағындарын бағалауға байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді түзету мынадай бухгалтерлік жазбада көрсетіледі:

	Дт	8780 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
	Кт	8840 04	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету бойынша);

3) шарттардың ауыртпалық тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша шығын компонентін тану мынадай бухгалтерлік жазбада көрсетіледі:

	Дт	8780 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
	Кт	8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша).

2-параграф. Ауыртпалық салынған исламдық сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

179. Исламдық сақтандыру шарттарының ауыртпалық топтары бойынша исламдық сақтандыру шарттарының топтарын бастапқы тану осы топтар ауыртпалық салынған күні жүзеге асырылады, бұл ретте мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сақтанушыдан сақтандыру сыйлықақысын алған кезде баланстық шоттарда:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер

исламдық сақтандыру шарты бойынша сыйлықақы сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты
	Кт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
		8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету

және бір мезгілде шығын компонентінің сомасына:

	Дт	8780 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті түріндегі сақтандыру шығысы
	Кт	8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
		8840 04	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету бойынша).

180. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан түскен табысты тану кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) шығын компоненті бойынша:

	Дт	8840 04	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету бойынша)
	Кт	8870 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті бойынша шығысты түзету;

2) кіріс компоненті бойынша:

	Дт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.
	Кт	8870 03	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді азайтудан кіріс.

4-параграф. Кейіннен ауыртпалық салынбайтын ауыртпалық салынған болып табылатын исламдық сақтандыру шарттары топтарының бухгалтерлік есебі

181. Осы тараудың 4-параграфына сәйкес ескерілетін исламдық сақтандыру шарттарының болашақ кірістілігін арттыратын болашақ байланысты ақша ағындарына қатысты күтулер өзгерген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) бұрын танылған шығын компоненті шегіндегі сомаға:

	Дт	8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
	Кт	8870 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті бойынша шығысты түзету;

2) шартта көзделген қызметке маржа бұрын танылған шығын компонентінен асып кеткен сомаға танылған кезде:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау

	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа.
--	----	---------	---

5-параграф. Ақшаның уақытша құнының әсері және қаржылық тәуекелдің әсері операцияларының бухгалтерлік есебі

182. Есеп саясатына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша ақшаның уақытша құнының әсері мен қаржылық тәуекелдің әсері көрсетілген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) туындаған залал бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер;

2) туындаған залал бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8840 09	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

3) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8840 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер
		8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау;

4) шартта көзделген қызметке маржа бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс

	Кт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа;
--	----	---------	---

5) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.

6) шығын компоненті бойынша қаржылық шығыс сомасына (күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша):

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8840 03	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер бойынша)
		8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша).

7) туындаған залал бойынша міндеттемелер бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер;
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

8) туындаған залал бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8840 09	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған шығын бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

9) күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8840 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша
--	----	---------	---

			ағыны бойынша міндеттемелер
		8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау;
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

10) шартта көзделген қызметке маржа бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 02	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша маржа;
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

11) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8840 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету.
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

12) шығын компоненті бойынша қаржылық кіріс сомасына (күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша):

	Дт	8840 03	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру шарттары бойынша ақша ағыны бойынша міндеттемелер бойынша)
		8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша).
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

183. Есеп саясатына сәйкес ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша ақшаның уақытша құнының әсері мен қаржылық тәуекелдің әсері көрсетілген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау

	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс
--	----	---------	--

2) туындаған залал бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 08	Ұсталатын исламдық қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

3) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 09	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

4) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 10	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

5) туындаған сақтандыру залалы бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету бойынша қаржылық кіріс сомасына:

	Дт	8850 11	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету
	Кт	8780 08	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық кіріс

6) қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

--	--	--	--

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8850 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау

7) туындаған залал бойынша қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8850 08	Ұсталатын исламдық қайта сақтандыру шарттары бойынша маржа

8) қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8850 09	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету бойынша қайта сақтандыру активі

9) туындаған сақтандыру залалы бойынша қайта сақтандыру активі бойынша күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалау бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
	Кт	8850 10	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау

10) туындаған сақтандыру шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету бойынша қаржылық шығыс сомасына:

	Дт	8780 07	Исламдық сақтандыру бойынша қаржылық шығыс
			Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған сақтандыру

	Кт	8850 11	шығыны бойынша қайта сақтандыру активінің қаржылық емес тәуекеліне тәуекелдік түзету.
--	----	---------	---

6-параграф. Сақтандыру төлемдері бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

184. Туындаған сақтандыру шығыны бойынша міндеттемелер туындаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	8780 05	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру қызметіне байланысты шығыс
	Кт	8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер.

185. Сақтандыру ұйымы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ауыртпалық болып табылмайтын исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру түсімінің сомасына:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8870 05	Сақтандыру түсімі (исламдық сақтандырудан кіріс)

төлеуге жататын ақша сомасына:

	Дт	8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер
		8780 06	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	Кт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты

және бір мезгілде:

	Дт	8780 06	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	Кт	8780 05	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру қызметіне байланысты шығыс;

2) исламдық сақтандыру шарттарының ауыртпалық салынған тобы бойынша (инвестициялық құрамдас бөліктерді қоспағанда) сақтандыру түсімінің сомасына:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8870 05	Сақтандыру түсімі (исламдық сақтандырудан кіріс)

және бір мезгілде төлеуге жататын сомаға (инвестициялық құрамдас бөліктерді қоспағанда):

		8840 07	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін туындаған залал бойынша міндеттемелер
		8780 06	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	Дт	8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
		8840 04	Шығынның компоненті (исламдық сақтандыру ұйымдары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету бойынша)
	Кт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты

және бір мезгілде:

	Дт	8780 06	Төлем бойынша сақтандыру шығысы
	Кт	8780 05	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру қызметіне байланысты шығыс;

3) кейіннен исламдық сақтандыру шарттары бойынша (инвестициялық құрамдас бөліктерді қоспағанда) сақтандыру түсімінің сомасына ауыртпалық салынбайтын исламдық сақтандыру шарттары бойынша:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау

	Кт	8870 05	Сақтандыру түсімі (исламдық сақтандырудан кіріс);
--	----	---------	---

исламдық сақтандырудың ауыртпалық салынатын шарттарының топтары бойынша залалды қалпына келтіру сомасына:

	Дт	8850 04	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті (күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау бойынша)
	Кт	8870 02	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін шығынның компоненті бойынша шығысты түзету;

4) исламдық сақтандыру шарттары бойынша инвестициялық құрамдас бөлікті төлеу кезінде:

	Дт	8850 01	Исламдық сақтандыру ұйымдары үшін күтілетін ақша ағынын ең жақсы бағалау
	Кт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты

және бір мезгілде нақты төленген ақша сомасына баланстық шоттарда:

	Дт	3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
	Кт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.

17-тарау. Исламдық сақтандыру ұйымының қызметіне байланысты операциялардың бухгалтерлік есебі

186. Исламдық сақтандыру қорын басқарғаны үшін сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігі және (немесе) исламдық сақтандыру қорының қаражатын инвестициялаудан алынған кірістің бір бөлігі түрінде сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) есептелген сыйақы сомасына баланстық шоттарда:

--	--	--	--

	Дт	1280 56	Исламдық сақтандыру ұйымының қорды басқару үшін исламдық сақтандыру қорына қойылатын талабы
	Кт	6280 45	Исламдық сақтандыру қорын басқарудан исламдық сақтандыру ұйымының комиссиялық кірісі;

2) нақты төленген ақша сомасына баланстық шоттарда

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат
	Кт	1280 56	Исламдық сақтандыру ұйымының қорды басқару үшін исламдық сақтандыру қорына қойылатын талабы;

3) нақты төленген ақша сомасына баланстан тыс шоттарда:

	Дт	8790 04	Исламдық сақтандыру қорын басқару үшін комиссиялық шығыс
	Кт	8770 01	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша клиенттердің ақшалай қаражатын есепке алу шоты.

18-тарау. Исламдық сақтандыру ұйымы исламдық сақтандыру қорының қаражаты жеткіліксіздігіне байланысты берген ақшаның бухгалтерлік есебі

187. Исламдық сақтандыру қоры исламдық сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымынан исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді орындау үшін исламдық сақтандыру қоры қаражатының жеткіліксіздігіне байланысты болашақта ақшалай түсімдер есебінен оларды қайтару шартымен берілген ақшаны алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	1280 57	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді орындау үшін исламдық сақтандыру қоры қаражатының жеткіліксіздігіне байланысты исламдық сақтандыру ұйымына қойылатын талап

	Кт	4040 19	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер
		3390 20	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер.

188. Исламдық сақтандыру қоры исламдық сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ақшасын қайтарған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

	Дт	1010	Кассадағы ақшалай қаражат
		1030	Ағымдағы шоттардағы ақшалай қаражат.
	Кт	1280 57	Исламдық сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді орындау үшін исламдық сақтандыру қоры қаражатының жеткіліксіздігіне байланысты исламдық сақтандыру ұйымына қойылатын талап.

3-бөлім. Инвестициялық портфельді басқарушылардың, бағалы қағаздар нарығында брокерлік қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың және "өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар және сақтанушының сақтандырушының инвестицияларына қатысу шарттарын көздейтін сақтандыру шарттарын жасасатын сақтандыру ұйымдарының және "өмірді сақтандыру" саласы бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар және сақтанушының сақтандырушының инвестицияларына қатысу шарттарын көздейтін сақтандыру шарттарын жасасатын Қазақстан Республикасының бейрезидент – сақтандыру ұйымдары филиалдарының бухгалтерлік есебі

19-тарау. Инвестициялық басқаруға қабылданған активтерді есепке алу

189. Ұйым инвестициялық басқаруға инвестициялық басқару туралы шартқа сәйкес қабылданған активтердің сомасына активтерді алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 01	Ақша
	1800 02	Тазартылған бағалы металдар
	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 04	Орналастырылған салымдар
	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
	1800 08	Басқа да активтер
	1800 09	Алуға арналған шоттар

	1800 10	Дивидендтер
	1800 11	Сыйақы
	1800 12	Басқа да талаптар
Кт	1830 01	Клиенттен активтердің түсуі.

20-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны шетел валютасына орналастыру

190. Ұйым шетел валютасын сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер сатып алу бағамы нарықтық бағамнан төмен болса:

Дт	1800 01	Ақша (сатып алынған шетел валютасының сомасына)
Кт	1800 01	Ақша (теңгемен төленген ақша сомасына)
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс (сатып алу бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа);

2) егер сатып алу бағамы нарықтық бағамнан жоғары болса:

Дт	1800 01	Ақша (сатып алынған шетел валютасының сомасына)
	1840 03	Сатып алу-сатудан кіріс (сатып алу бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа)
Кт	1800 01	Ақша (теңгемен төленген ақша сомасына).

191. Ұйым шетел валютасын сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер сату бағамы нарықтық бағамнан жоғары болса:

Дт	1800 01	Ақша (теңгемен алынған ақша сомасына)
Кт	1800 01	Ақша (сатылған шетел валютасының сомасына)
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс (сатып алу бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа);

2) егер сату бағамы нарықтық бағамнан төмен болса:

Дт	1800 01	Ақша (теңгемен алынған ақша сомасына)
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс (сату бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа)
Кт	1800 01	Ақша (сатылған шетел валютасының сомасына).

192. Ұйым шетел валюталарын айырбастау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

--	--	--

Дт	1800 01	Ақша (сатылған шетел валютасының сомасына)
Кт	1800 01	Ақша (сатылған шетел валютасының сомасына);

оң айырмашылық сомасына:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс (сатып алу бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа);

теріс айырмашылық сомасына:

Дт	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс (сату бағамы мен нарықтық бағам арасындағы айырмашылыққа)
Кт	1800 01	Ақша.

193. Қайта бағалау күніне валюта айырбастаудың нарықтық бағамы бойынша шетел валютасындағы ақшаны қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы оң бағамдық айырма сомасына ұлғайған кезде:

Дт	1800 01	Ақша (шетел валютасында)
Кт	1830 05	Бағам айырмашылығы бойынша кіріс;

2) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы теріс бағам айырмашылығы сомасына азайған кезде:

Дт	1840 05	Бағам айырмашылығы бойынша шығыс
Кт	1800 01	Ақша (шетел валютасында).

21-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны салымдарға орналастыру

194. Инвестициялық басқарудағы ақшаны екінші деңгейдегі банктердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы салымдарға орналастыру кезінде салым сомасына мәміле бойынша шығынды ескере отырып, олар болған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 04	Орналастырылған салымдар
Кт	1800 01	Ақша.

195. Ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікке сәйкес банктік салым шартында айқындалған салым бойынша сыйақы есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 11	Сыйақы
Кт	1830 02	Сыйақы (дивидендтер) түріндегі кіріс.

196. Салым бойынша сыйақыны нақты алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 11	Сыйақы.

197. Банктік салым мерзімінің соңында ақшаны қайтару кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 04	Орналастырылған салымдар
	1800 11	Сыйақы.

198. Қайта бағалау күніне валюта айырбастаудың нарықтық бағамы бойынша шетел валютасындағы салымдарды қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы оң бағамдық айырма сомасына ұлғайған кезде:

Дт	1800 04	Орналастырылған салымдар
Кт	1830 05	Бағам айырмашылығы бойынша кіріс;

2) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы теріс бағам айырмашылығы сомасына азайған кезде:

Дт	1840 05	Бағам айырмашылығы бойынша шығыс
Кт	1800 04	Орналастырылған салымдар.

22-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны бағалы қағаздарға орналастыру

199. Инвестициялық басқарудағы активтер есебінен бағалы қағаздарды сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алынған бағалы қағаздардың таза құнына (номиналды құнынан аспайтын сомаға):

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар
Кт	1800 01	Ақша;

2) борыштық бағалы қағазды сатып алуға байланысты шығынды қамтитын сыйлықақы сомасына:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 01	Ақша
	1820 01	Төлеуге арналған шоттар;

3) дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздың номиналды құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
----	---------	---

Кт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);
----	---------	--

4) алдыңғы ұстаушы есептеген сыйақы сомасына:

Дт	1800 11	Сыйақы
Кт	1800 01	Ақша.

200. Ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікке сәйкес сатып алынған бағалы қағаздар бойынша жарияланған пайыздық мөлшерлеме бойынша сыйақы есептеледі. Бұл ретте есептелген сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 11	Сыйақы
Кт	1830 02	Сыйақы түріндегі кіріс.

201. Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақыны немесе дисконтты (жеңілдікті) амортизациялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сыйақының амортизация сомасына:

Дт	1840 08	Басқа да шығыс
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

2) дисконттың (жеңілдіктің) амортизация сомасына:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1830 02	Сыйақы түріндегі кіріс (дивиденд)

202. Жарияланған сыйақы және сыйақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін осы Нұсқаулықтың 11 және 12-тармақтарына сәйкес сатып алынған бағалы қағаздарды әділ құны бойынша және ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен қайта бағалау жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) бағалы қағаздардың әділ құны олардың есептік құнынан асып кеткен кезде:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар
Кт	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс;

2) бағалы қағаздардың есептік құны олардың әділ құнынан асып кеткен кезде:

Дт	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар.

203. Құны шетел валютасында көрсетілген сатып алынған бағалы қағаздарды (үлестік бағалы қағаздарды қоспағанда) қайта бағалау кезінде қайта бағалау күніне

валюта айырбастаудың нарықтық бағамы бойынша мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

- 1) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы ұлғайған кезде:
оң бағам айырмашылығы сомасына:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздың номиналды құны мен сыйлықақы сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
	1800 11	Сыйақы
Кт	1830 05	Бағам айырмашылығы бойынша кіріс;
теріс бағам айырмашылығының сомасына:		
Дт	1840 05	Бағам айырмашылығы бойынша шығыс
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

2) валюта айырбастаудың нарықтық бағамы теріс бағам айырмашылығы сомасына азайған кезде:

Дт	1840 05	Бағам айырмашылығы бойынша шығыс
	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
	1800 11	Сыйақы;
және бір мезгілде, оң бағам айырмашылығы сомасына:		
Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1830 05	Бағам айырмашылығы бойынша кіріс.

204. Эмитент төленген сыйақы сомасына бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 11	Сыйақы.

205. Осы Нұсқаулықтың 11, 12 және 13-тармақтарына сәйкес жарияланған сыйақыны есептегеннен, сыйлықақыны немесе дисконтты (жеңілдікті) амортизациялағаннан және бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін сатып алынған бағалы қағаздарды сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

- 1) бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

--	--	--

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздың номиналды құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

2) бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаз бойынша дисконт (жеңілдік) сомасын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар (бағалы қағаздың номиналды құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

3) бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміле сомасына:

мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында оң айырмашылық болған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 11	Сыйақы
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс;

мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында теріс айырмашылық туындаған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 11	Сыйақы;

206. Осы Нұсқаулықтың 11 және 12-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы амортизациясы немесе дисконт (жеңілдік) есептелгеннен және борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалағаннан кейін сатып алынған бағалы қағаздарды өтеу кезінде осы Нұсқаулықтың 16-тармағының 6) және 7) тармақшаларында көрсетілген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

23-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны туынды қаржы құралдарына орналастыру

207. Туынды қаржы құралын инвестициялық басқарудағы активтер есебінен сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) туынды қаржы құралының құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шот аша отырып , сатып алынған "колл" ("пут") опционы бойынша төленген сыйлықақы сомасына:

Дт	1800 12	Басқа да талаптар
Кт	1800 01	Ақша;

2) фьючерс бойынша маржа сомасына:

--	--	--

Дт	1800 08	Басқа да активтер
Кт	1800 01	Ақша.

208. Туынды қаржы құралын ұйымның есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) туынды қаржы құралының әділ құнының оң өзгеру сомасына:

Дт	1800 12	Басқа да талаптар
Кт	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс;

2) туынды қаржы құралының әділ құнының теріс өзгеру сомасына:

Дт	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан шығыс
Кт	1820 02	Басқа да міндеттемелер (туынды қаржы құралдарының құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

3) туынды қаржы құралдарының әділ құнын есептелетін оң (теріс) түзету сомасына:

Дт	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1800 12	Басқа да талаптар.

209. Ұйым контрәріптестің пайдасына (контрәріптес ұйымның пайдасына) маржа сомасын төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

1) ұйым қосымша төлеген маржа сомасына:

Дт	1800 08	Басқа да активтер
Кт	1800 01	Ақша;

2) контрәріптестен алынған маржа сомасына:

Дт	1800 08	Басқа да активтер
Кт	1820 02	Басқа да міндеттемелер;

3) қор биржасында (брокерде) ашылған шоттан рұқсат етілген есептелген маржаны есептен шығару кезінде:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 08	Басқа да активтер;

4) қор биржасы (брокер) алған маржа сомасына:

Дт	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1800 08	Басқа да активтер.

210. Туынды қаржы құралын орындау күніне мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ұйым таза негізде есеп айырысқан жағдайда ақша аударған кезде:

Дт	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1800 01	Ақша;

2) таза негізде есеп айырысқан жағдайда контрәріптестен ақша алған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 12	Басқа да талаптар;

3) туынды қаржы құралының талаптарына сәйкес базалық активті сатып алу кезінде

:

сатып алынған активтің құнына:

Дт	1800 01	Ақша
	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
	1800 08	Басқа да активтер
	1820 02	Басқа да міндеттемелер (туынды қаржы құралдарының құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 01	Ақша
	1800 12	Басқа да міндеттемелер;

4) туынды қаржы құралдарының талаптарына сәйкес базалық активті сату кезінде:

сатылатын активтің құнына:

Дт	1800 01	Ақша
	1820 02	Басқа да міндеттемелер (туынды қаржы құралдарының құнын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 01	Ақша
	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
	1800 08	Басқа да активтер
	1800 12	Басқа да талаптар (туынды қаржы құралдарын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар).

24-тарау. Инвестициялық басқарудағы бағалы қағаздармен РЕПО және кері РЕПО операцияларын жасау

211. РЕПО операциясын ашқан кезде:

1) бағалы қағаздарды ақшаға айырбастап беретін ұйым мәміле сомасына РЕПО операциясын жасау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбаны жүзеге асырады:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1820 02	Басқа да міндеттемелер (бағалы қағаздармен РЕПО операцияларын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

2) бағалы қағаздарға айырбастауға ақша беретін ұйым мәміле сомасына кері РЕПО операциясын жасаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбаны жүзеге асырады:

Дт	1800 12	Басқа да талаптар (бағалы қағаздармен РЕПО операцияларын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар)
Кт	1800 01	Ақша.

212. РЕПО және кері РЕПО операцияларының қолданылу мерзімі ішінде РЕПО мәмілесінің талаптары негізінде осы операциялардың белгіленген қолданылу мерзіміндегі шығыс пен кіріске тиісінше мәміле бойынша есепке жатқызуға тиесілі сыйақы сомасы есептеледі. Бұл ретте мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) РЕПО операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелетін шығыс сомасына:

Дт	1840 02	Комиссиялық сыйақылар төлеу бойынша шығыс
Кт	1820 02	Басқа да міндеттемелер (бағалы қағаздармен РЕПО операцияларын есепке алу үшін жеке қосалқы шоттар);

2) кері РЕПО операциясы бойынша сыйақы түрінде есептелетін кіріс сомасына:

Дт	1800 11	Сыйақы
Кт	1830 02	Сыйақы (дивиденд) түріндегі кіріс

213. Осы Нұсқаулықтың 23-тармағына сәйкес сыйақы есептелгеннен кейін РЕПО операциясы жабылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ұйым РЕПО операциясы бойынша бұрын берілген бағалы қағаздарды кері алған кезде:

РЕПО мәмілесі бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1800 01	Ақша;
осы мәмілені жасасу сәтінде белгіленген РЕПО мәмілесін жабу құнына:		
Дт	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1800 01	Ақша;

2) ұйым кері РЕПО операциясы бойынша бұрын алынған бағалы қағаздарды берген кезде:

есептелген сыйақы сомасына:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 11	Сыйақы; осы мәмілені жасасу сәтінде белгіленген кері РЕПО мәмілесін жабу құнына:
Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 12	Басқа да талаптар.

25-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны аффинирленген бағалы металдарға орналастыру

214. Инвестициялық басқарудағы ақшаны аффинирленген бағалы металдарға сатып алынған бағалы металдардың құнына орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
Кт	1800 01	Ақша.

Қосалқы бухгалтерлік есепте аффинирленген бағалы металдар унциямен, сондай-ақ аффинирленген бағалы металдардың қолда бар мөлшерін Лондон бағалы металдар нарығы қауымдастығының бухгалтерлік есепте көрсетілген күнге белгіленген таңертеңгі немесе кешкі фиксингіне және теңгенің АҚШ долларына шаққандағы бағамына көбейту арқылы теңгемен көрсетіледі.

215. Сатып алынған аффинирленген бағалы металдарды әділ құны бойынша қайта бағалау кезінде қайта бағалау сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) аффинирленген бағалы металдардың құнын ұлғайту кезінде:

Дт	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
Кт	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс;

2) аффинирленген бағалы металдардың құнын төмендету кезінде:

Дт	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан шығыс
Кт	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар.

216. Осы Нұсқаулықтың 26-тармағына сәйкес әділ құны бойынша қайта бағалаудан кейін аффинирленген бағалы металдарды сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) аффинирленген бағалы металдарды сату бағасы бойынша:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс;

2) аффинирленген бағалы металдардың есептік құнына:

Дт	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар.

26-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны акционерлік қоғам болып табылмайтын заңды тұлғалардың капиталына инвестицияларға орналастыру

217. Инвестициялық басқарудағы ақшаны акционерлік қоғам болып табылмайтын заңды тұлғалардың капиталына инвестицияларға орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 05	Капиталға инвестициялар
----	---------	-------------------------

Кт	1800 01	Ақша.
----	---------	-------

218. Капиталға қатысу үлесін сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында оң айырма болған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс;

2) мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында теріс айырма туындаған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1800 05	Капиталға инвестициялар.

27-тарау. Инвестициялық басқарудағы ақшаны негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтерге орналастыру

219. Инвестициялық басқарудағы ақшаны негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтерге орналастырған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
Кт	1800 01	Ақша.

220. Негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтерді әділ құны бойынша қайта бағалау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтердің әділ құны олардың есептік құнынан асып кеткен кезде:

Дт	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
Кт	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс;

2) негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтердің есептік құны олардың әділ құнынан асып кеткен кезде:

Дт	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан шығыс
Кт	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар.

221. Негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтерді сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында оң айырма болған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
Кт	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар

	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс;
--	---------	--------------------------

2) мәміле сомасы мен активтердің есептік құны арасында теріс айырма туындаған кезде:

Дт	1800 01	Ақша
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
Кт	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар;

28-тарау. Инвестициялық басқарудан алынған активтерді есепке алу

222. Клиент инвестициялық басқарудағы активтердің бір бөлігін алып қойған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт	1840 01	Клиенттің активтерін алу
Кт	1800 01	Ақша
	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 04	Орналастырылған салымдар
	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1800 06	Материалдық емес активтер
	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
	1800 08	Басқа да активтер
	1800 09	Алуға арналған шоттар
	1800 10	Дивидендтер
	1800 11	Сыйақы
	1800 12	Басқа да талаптар.

223. Есепті кезеңнің соңында клиенттің активтерін инвестициялық басқарудың тиімділігіне талдау жүргізу мақсатында мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асыру арқылы есепті кезеңдегі түпкілікті қаржылық нәтижені қалыптастыру жөніндегі ақпаратты жинақтау жүргізіледі:

клиенттің активтерімен операциялар бойынша есептелген кіріс сомасына:

Дт	1830 01	Клиенттен активтердің түсуі
	1830 02	Сыйақы (дивиденд) түріндегі кіріс
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс
	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс
	1830 05	Бағамдық айырма бойынша кіріс
	1830 08	Басқа да кіріс
Кт	1810 01	Капитал;

және бірмезгілде клиенттің активтерімен операциялар бойынша есептелген шығыс сомасына:

Дт	1810 01	Капитал

Кт	1840 02	Комиссиялық сыйақылар төлеу бойынша шығыс
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан шығыс
	1840 05	Бағамдық айырма бойынша шығыс
	1840 08	Басқа да шығыс.

224. Клиенттің активтерін инвестициялық басқару шартының қолданылу мерзімінің соңында ұйым клиенттің шоты бойынша барлық қолда бар активтерді қайтарады. Бұл ретте қолда бар активтер бойынша мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) клиенттің активтерімен операциялар бойынша есептелген кіріс сомасына:

Дт	1830 01	Клиенттен активтердің түсуі
	1830 02	Сыйақы (дивиденд) түріндегі кіріс
	1830 03	Сатып алу-сатудан кіріс
	1830 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан кіріс
	1830 05	Бағамдық айырма бойынша кіріс
	1830 08	Басқа да кіріс
Кт	1810 01	Капитал;

және бірмезгілде клиенттің активтерімен операциялар бойынша есептелген шығыс сомасына:

Дт	1810 01	Капитал
Кт	1840 02	Комиссиялық сыйақылар төлеу бойынша шығыс
	1840 03	Сатып алу-сатудан шығыс
	1840 04	Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан шығыс
	1840 05	Бағамдық айырма бойынша шығыс
	1840 08	Басқа да шығыс;

2) клиент бойынша міндеттемелер шоттары бойынша қалдықтар сомасына:

Дт	1820 01	Төлеуге арналған шоттар
	1820 02	Басқа да міндеттемелер
Кт	1840 01	Клиенттің активтерін алу;

3) клиент бойынша активтер шоттары бойынша қалдықтар сомасына:

Дт	1840 01	Клиенттің активтерін алу
Кт	1800 01	Ақша
	1800 02	Аффинирленген бағалы металдар
	1800 03	Бағалы қағаздар
	1800 04	Орналасырылған салымдар
	1800 05	Капиталға инвестициялар
	1800 06	Материалдық емес активтер

	1800 07	Негізгі құрал-жабдықтар
	1800 08	Басқа да активтер
	1800 09	Алуға арналған шоттар
	1800 10	Дивидендтер
	1800 11	Сыйақы
	1800 12	Басқа да талаптар;

4) капитал шоты бойынша қалдық сомасына:

Дт	1810 01	Капитал
Кт	1840 01	Клиенттің активтерін алу.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК